

Iloa musiikista yhdessä

Varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välinen yhteistyö musiikkioppilaitoksessa

Laura Bergman-Vatanen

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2018
Kulttuuriala
Musiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi (AMK)

Tekijä(t) Bergman-Vatanen, Laura	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä maaliskuu 2018
	Sivumäärä 105	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Iloa musiikista yhdessä – Varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välinen yhteistyö musiikkioppilaitoksessa		
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogi AMK		
Työn ohjaaja(t) Leena Pansu		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistoiminta, jossa kehitettiin uutta materiaalia varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen, sekä näiden opettajien välistä yhteistyötä varten. Työssä tuotettiin Eläinten vuosi -laulusarja, johon sisältyy seitsemän uutta lastenlaulua sovitettuna yhteistyöhön sopivaksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa sopivaa materiaalia, kokeilla materiaalin toimivuutta ja uutta toimintatapaa käytännössä, lisätä yhteistyötä opettajien välillä ja selvittää opettajien ajatuksia yhteistyöstä.</p> <p>Kehittämistoiminta toteutettiin vuosina 2016-2017 Ylä-Savon musiikkiopistossa. Eläinten vuosi -laulusarja sävellettiin ja sovitettiin vuoden 2016 syksyllä. Kappaleita harjoiteltiin ensin erikseen oppilaiden soittotunneilla ja muskareissa. Sen jälkeen niitä työstettiin yhdessä muskaritunneilla ja esitettiin konsertissa huhtikuussa 2017. Yhteistyötä tehtiin seitsemän opettajan ja noin 100 musiikkiopiston oppilaan ja muskarilaisen voimin.</p> <p>Eläinten vuosi -konsertin jälkeen toteutettiin kysely mukana olleille opettajille. Kyselyssä selvitettiin, minkälaista yhteistyötä opettajat ovat aikaisemmin tehneet, kuinka he kokivat projektin ja miten he kehittäisivät varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välistä yhteistyötä tulevaisuudessa.</p> <p>Kyselyn ja huomioiden perusteella varhaisiän musiikinopettajien ja soitonopettajien välinen yhteistyö on tarpeellista musiikkiopistoissa. Yhteistyö laajensi varhaisiän musiikkikasvatuksen piirissä olevien lasten oppimisympäristöä ja antoi uudenlaisen oppimiskokemuksen. Uusi materiaali innosti opettajia ja oppilaita yhteistyöhön ja lisäsi motivaatiota. Opettajat saivat vertaistukea ja uusia ideoita omaan työhönsä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) musiikkikasvatus, musiikkileikkikoulut, musiikkioppilaitokset, yhteismusisointi, yhteistyö, lastenlaulut, lastenmusiikki, varhaiskasvatus, soitonopettajat		
Muut tiedot		

Author(s) Bergman-Vatanen, Laura	Type of publication Bachelor's thesis	Date March 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 105	Permission for web publication: x
Title of publication Sharing the joy of music – Cooperation between early childhood music education and instrument teaching at music schools.		
Degree programme Degree Programme in Music		
Supervisor(s) Pantsu, Leena		
Assigned by		
Abstract <p>The Bachelor's thesis is a research and development work where new material was developed for early childhood music education and instrument teaching and for cooperation between the teachers of these areas. The outcome of the thesis was The Year of Animals -suite, which includes seven new children's songs arranged for the cooperation. The aim of the thesis was to produce suitable material, to test the material and the new way to work in practice, to increase cooperation between the teachers and to examine the teachers' ideas about the cooperation.</p> <p>The development work was carried out between 2016 and 2017 at the Ylä-Savo Music School. The Year of Animals -suite was composed and arranged in the autumn of 2016. The songs were first practiced separately in the instrument students' lessons and in the music playschool. They were then rehearsed together in the music playschool and performed in a concert in April 2017. The co-operation took place between seven teachers and about 100 music school and music playschool pupils.</p> <p>Following The Year of Animals-concert, a survey was conducted with the teachers who participated. The aim was to explore what kind of co-operation the teachers had previously done, how they experienced the project and how they would develop co-operation between early childhood music education and instrument teaching in the future.</p> <p>According to the survey and observations, co-operation between early childhood music educators and instrument teachers is necessary in music schools. The co-operation expanded the learning environment for early childhood music education and gave a new kind of learning experience. The new material inspired the teachers and pupils for co-operation and increased their motivation. The teachers received peer support and new ideas for their own work.</p>		
Keywords/tags (subjects) early childhood music education, music education, instrument teaching, music playschool, music school, cooperation, children's songs, ensembles		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto.....	3
2	Lähtökohtia yhteistyöprojektille	6
	2.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta	6
	2.2 Tutkimuksia	8
3	Yhteistyötä musiikin opetuksen ympärillä	10
	3.1 Yhteismusisoinnin merkitys.....	10
	3.2 Opettajien yhteistyön merkitys.....	13
4	Lapsen musiikillinen kehitys leikki-iässä.....	15
5	Varhaisiän musiikkikasvatus ja soitonopetus musiikkioppilaitoksissa	18
	5.1 Varhaisiän musiikkikasvatus.....	18
	5.1.1 Tavoitteet.....	18
	5.1.2 Työtavat	20
	5.1.3 Musiikin valmentava opetus.....	24
	5.2 Musiikin perusopetus	25
	5.2.1 Tavoitteet.....	25
	5.2.2 Työtavat	27
	5.3 Yhtymäkohtia tavoitteissa ja työtavoissa.....	28
6	Eläinten vuosi -projekti	29
	6.1 Työn toteuttaminen	29
	6.2 Sävellys- ja sovitustyö.....	31
	6.3 Harjoittelua erikseen ja yhdessä	32
	6.4 Kohti konserttia	35
	6.5 Kysely opettajille	37
7	Arviointia.....	41
8	Pohdinta.....	47
	Lähteet.....	51
	Liitteet	54

Kuviot

Kuvio 1: Eläinten vuosi -konsertti, Rouva kanan jumppa.....	36
---	----

1 Johdanto

Soitonopettajan työllä on maailmassa pitkä historia vuosisatojen ajalta, kun taas varhaisiän musiikinopettajan työ on siihen verrattuna melko nuori ammatti. Ensimmäinen musiikkileikkikoulu perustettiin Helsinkiin vuonna 1958 ja musiikkileikkikoulunopettajan koulutus aloitettiin Sibelius-Akatemiassa vuonna 1971. (Marjanen 2005, 63-64). Musiikkileikkikoulutoiminnasta tuli nopeasti suosittua ja varhaisiän musiikkikasvatusta tarjoavat nykyään musiikkioppilaitosten lisäksi monet yksityiset palveluntarjoajat. Varhaisiän musiikinopettajan työnkuva on muuttunut matkan varrella koko ajan ja muuttuu edelleen nopeasti. Nykypäivänä varhaisiän musiikinopettajien työkenttä on laaja, työ on monimuotoista ja vaatii monenlaista osaamista, yhteistyökykyä, integroitaitoja ja syvällistä perehtyneisyyttä.

Suomi on kulkenut edelläkävijänä varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittäjänä ja järjestelmää on arvostettu ympäri maailmaa. 50 vuoden aikana varhaisiän musiikinopetus on tullut pysyväksi osaksi musiikkioppilaitosten toimintaa. Perinteisesti soitonopetus ja varhaisiän musiikkikasvatus ovat toimineet saman oppilaitoksen sisällä, mutta erillisinä, toisistaan riippumattomina kokonaisuuksina. Alueet ovat kuitenkin jatkuvasti lähentyneet toisiaan, varhaisiän musiikkikasvatuksen arvostus on noussut, opettajien koulutus lisääntynyt ja selvästi nähdään, erilaisten tutkimustenkin valossa, varhaisiän musiikkikasvatuksen vaikutukset ja tarpeellisuus. Siirtymävaihetta varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soiton perusopetuksen välillä on pyritty tasoittamaan ja helpottamaan, esimerkiksi erilaisten soittamiseen valmentavien ryhmien avulla. Uusissa vuoden 2014 esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on selkeämmin vastaava suuntaus esiopetuksesta perusopetukseen siirtymisessä. Rajat ylittävään yhteistyöhön kannustetaan ja pyritään tekemään tasolta toiselle siirtymisistä johdonmukaisia ja joustavia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 14.)

Työelämässä toimiessani olen kokenut, että varhaisiän musiikkikasvatus voisi linkittyä soiton perusopetukseen vielä läheisemmin, yhteistyötä voisi tehdä enemmän ja opettajien tietämystä varhaiskasvatuksen tavoitteista ja työtavoista lisätä. Toivon, että näiden musiikinopetuksen osa-alueiden välille ei tarvittaisikaan paljon puhuttua sillan rakennusta, vaan pikemminkin sidottaisiin ne lenkillä yhteen.

Tarkastelen tässä työssä lapsen musiikillista kehitystä leikki-iässä, varhaisiän musiikkikasvatuksen sekä soitonopetuksen tavoitteita ja työtapoja, musiikin valmentavaa opetusta, ja erilaisia yhteistyön muotoja ja merkityksiä. Tällä teoriaosuudella pohjustan sävellysten ja sovitusten tarkoituksenmukaisuutta ja etsin yhteistä maaperää yhteistyölle. Merkittävässä osassa opinnäytetyössä on uusi materiaali, jonka olen suunnitellut varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen yhteistyötä varten soiton alkeisopetuksen huomioiden. Olen halunnut tarttua aiheeseen käytännönläheisesti ja toteuttanut projektin, jonka aikana olen säveltänyt, sovittanut, harjoituttanut lapsia ja nuoria sekä ohjannut konsertin valmistelun ja toteutuksen yhteistyössä soitonopettajien sekä varhaisiän musiikinopettajien kanssa. Tavoitteena on lisätä kollegiot ylittävää yhteistyötä ja kokeilla uuden materiaalin toimivuutta.

Opinnäytetyössäni käytän usein sanaa ”muskari” kuvaamaan musiikkioppilaitoksen tarjoamaa varhaisiän musiikkikasvatusta. Sana on jäänyt pysyväksi osaksi suomalaisen puhekieleen ja se kertoo kaikille selkeästi mistä on kysymys.

Taustaa

Valmistuin huilunsoitonopettajaksi vuonna 2007. Sen jälkeen olen toiminut huilunsoitonopettajana ja lisäksi vuodesta 2010 alkaen sijaisuuksien myötä vähitellen varhaisiän musiikinopettajana. Muutaman vuoden ajan tein molempia töitä yhtä aikaa, sen jälkeen jompaakumpaa suunnilleen vuorovuosina. Olen siis kokenut musiikkioppilaitoksen maailman kahdesta hyvin erilaisesta näkökulmasta käsin, soitonopettajana ja varhaisiän musiikinopettajana.

Varhaisiän musiikinopettajana tein kaksi itselleni tärkeää havaintoa. Ensimmäinen koin, että työ varhaisiän musiikinopettajana oli erillisempää, kuin soitonopettajana. Tämä johtui siitä, että kollegoita on vähän ja yhteistyö kollegioiden yli oli vähäistä. Esimerkiksi soitonopettajat kokoontuvat yhteisiin konsertteihin, varhaisiän musiikkikasvatuksen puolella on omat juhhlansa. Toiseksi minusta näytti, että kynnys varhaisiän musiikkikasvatuksesta soitonopiskelun pariin oli lapsille ja perheille korkea. Muskarilaisista vain pieni osa pyrki jatkamaan opintoja musiikkiopistossa. Joskus tuntui, että

lapset eivät oikein hahmota, mitä musiikkiopistossa tehdään muskarin lisäksi. Mielestäni se kertoi siitä, että varhaisiän musiikkikasvatus ja soitonopetus ovat toisistaan liian erillään.

Musiikkioppilaitoksissa varhaisiän musiikinopettajat ja soitonopettajat tekevät nykyisin monenlaista yhteistyötä ja eri puolilla on pyritty silottamaan polkua varhaisiän musiikkikasvatuksesta soitonopiskeluun. Muskaritunneilla tutustutaan soittimiin, käydään vierailuilla soittotunneilla ja vierailijat käyvät esittelemässä soittimia. Erilaiset valmennusryhmät, kuten soitinvalmennukset, -muskarit ja -karusellit ovat yleisiä opistojen tarjonnassa. Kuitenkin varhaisiän musiikinopettajalla on haasteensa monipuolisten soitinkokeilujen, -esittelyjen ja musiikkiopiston toimintaan tutustumisen järjestämisessä. Toiminta riippuu opettajan omasta aktiivisuudesta. Lisäksi pohdin, riittääkö tämänkaltainen tutustuminen sitomaan nämä opetuksen osa-alueet yhteen. Tutustuminen toteutuu usein vasta muskarilaisen viimeisenä muskarivuotena ja voi helposti jäädä pintaraapaisuksi.

Mielestäni hyvä keino laajentaa varhaisiän musiikkikasvatuksen oppimisympäristöä ja tutustua paremmin musiikkioppilaitoksen toimintaan ja soittimiin on päästä itse tekemään ja kokemaan yhdessä soittajien kanssa. Jos muskarilaiset pääsevät säännöllisesti musisoimaan perusopetuksen soitto-oppilaiden kanssa, he voivat kokea kuuluvansa tiiviimmin joukkoon ja pienille lapsille ehkä abstraktilta tuntuva soitonopiskelu näyttäytyy itsestään selvänä osana musiikkiopistossa olemista. Kipinä soitonopiskeluun voi syttyä helpommin. Yhdessä musisoiminen voi tarkoittaa esimerkiksi muskarilaisten laululeikkiä, jota oppilaat säestävät. Vuonna 2016 aloin suunnitella uutta materiaalia tällaista yhteistyötä varten. Koska muskariryhmien liikuttelemine on haastavampaa, yhteistyö onnistuu parhaiten siten, että soittajat menevät muskariin harjoittelemaan yhdessä. Tällä tavoin opinnäytetyöni projektissa valmistauduttiin yhteiseen esiintymiseen.

Tavoitteet

Opinnäytetyötä suunnitellessani ja tehdessäni olen pohtinut, minkälainen materiaali ja työskentely tukisivat yhteistyötä opettajien välillä. Työn keskeinen tavoite on tuottaa uutta materiaalia muskarilaisten ja soitto-oppilaiden yhteiseen musisoimiseen ja esiintymiseen. Materiaalissa yhdistyvät varhaisiän musiikkikasvatukseen sopivat laulut, leikit ja soitto sekä alkeissoitonopetukseen sopivat sovitukset instrumenteille. Eri soitinryhmät muodostavat omat kokoonpanonsa.

Toisena tavoitteenani oli kokeilla materiaalin toimivuutta ja varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välistä yhteistyötä sen avulla. Toiveenani oli lisätä opettajien välistä yhteistyötä ja löytää musiikkioppilaitoksen sisällä uusia toimintatapoja. Lisäksi pohdin, minkälainen merkitys varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välisellä yhteistyöllä voi olla musiikkioppilaitoksille, opettajille ja oppilaille. Toimiiko tällainen yhteistyö käytännössä ja miten opettajat kokevat yhteistyön? Pohdin myös, voiko kynnys muskariluokkaan ja sieltä ulos madaltua? Toteutin vastauksien saamiseksi kyselyn konsertissa mukana olleille opettajille. Ajallisten resurssien takia jätin työstä ulkopuolelle lasten haastatteleminen ja heidän kokemustensa avaamisen, mikä olisi myös mielenkiintoista.

Hyvin toimiva varhaisiän musiikkikasvatus on musiikkioppilaitoksen kivijalka ja tärkeä pohja koko oppilaitoksen toiminnalle. Toivon, että kasvava yhteistyö varhaisiän musiikinopettajien ja soitonopettajien välillä lisäisi ymmärrystä, tietoa ja arvostusta varhaisiän musiikkikasvatuksen merkitystä kohtaan.

2 Lähtökohtia yhteistyöprojektille

2.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

Kehittämistoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, joka tähtää selkeästi määriteltyyn tavoitteeseen. Toiminnan lähtökohtana on jokin käytännön ongelma, johon halutaan löytää ratkaisuja. Kehittämisellä haetaan siis muutosta ja se voi tähdätä esimerkiksi

parempaan toimintatapaan, uusien työvälineiden käyttöönottoon, uudentyyppisiin prosesseihin tai uuden taidon ja tiedon siirtoon. Kehittämisen kohde voi olla yksittäinen ihminen, työyhteisö, organisaatio tai konkreettinen tuote. Toimijoina taas ovat yleensä erilaiset työyhteisöt. (Toikko & Rantanen 2009, 14-18.) Eläinten vuosi -kehittämistoiminnan lähtökohtana oli halu tiivistää varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välistä yhteistyötä. Yhteistyöprojektin tavoitteena oli kokeilla uutta toimintatapaa ja työvälineitä. Tässä tapauksessa uusi toimintatapa oli uudentyyppinen soittajien ja muskarilaisten kohtaaminen, ja työväline oli uusi materiaali. Kohteena oli Ylä-Savon musiikkiopisto ja toimijoina opettajat ja oppilaat.

Tutkimuksellisuudella on oma osansa kehittämistoiminnassa, mutta sen rooli on vain avustava. Kysymyksenasettelu lähtee käytännön ongelmista ja tutkimuksen menetelmiä käytetään hyväksi tarpeen mukaan. Kehittämistoiminnan tavoitteena ei kuitenkaan ole pelkästään ongelmien ratkaisu, vaan myös niiden kuvaaminen ja tuominen yleisempään keskusteluun. Tutkimuksellisuus voi tarkoittaa kehitystoiminnan arviointia ja jäsenystä sekä sen vaiheiden, tavoitteiden ja tulosten tarkastelua. (Toikko & Rantanen 2009, 22, 156.) Tässä työssä lähestyn ongelmaa käytännönläheisesti. Tutkimuksellisina menetelminä käytän osallistuvaa havainnointia ja kyselyä tulosten saamiseksi, sekä kehitystoiminnan vaiheiden kriittistä tarkastelua ja arviointia.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on aina myös tuottaa tietoa, joka on käytännöllistä ja tukee kehittämistä. Tuotetun tiedon merkitys voi olla esimerkiksi osoittaa, kuinka hyvin toiminta vastaa tavoitteita. Tiedon tuottamisella voidaan pyrkiä myös toimijoiden oppimiseen ja heidän toimintansa kehittämiseen. Lisäksi tiedosta voi olla hyötyä itse kehittämistoiminnalle, erityisesti jos toiminnan aikana tapahtuu arviointia.

(Toikko & Rantanen 2009, 113-115.) Eläinten vuosi -projekti oli tiivis ja eteni tarkasti suunnitellussa aikataulussa. Arviointia projektin aikana tapahtui kahdenkeskisissä keskusteluissa. Varsinainen arviointi toteutui toiminnan jälkeen. Kyselyvastausten purkaminen ja koko työn arviointi edistää toimijoiden oppimista ja näyttää, kuinka tavoitteet saavutettiin.

Tuotetun tiedon luotettavuus on olennaista. Tieteellisessä tutkimuksessa luotettavuuden tarkastelun kohteena olisivat tutkimusmenetelmät, -prosessi ja -tulokset. Kehittämistoiminnassa ei kuitenkaan riitä, että tieto on luotettavaa. Sen on oltava myös

hyödyllistä ja käyttökelpoista. Luotettavuudella tarkoitetaan ennen kaikkea käyttökelpoisuutta. Niinpä kokemustieto voikin olla tasavertaista tieteellisen tiedon kanssa. (Toikko & Rantanen 2009, 121- 122, 156.) Tämän opinnäytetyön puitteissa ei ole mahdollista tuottaa tieteellistä tietoa, vaan tuotetun tiedon on tarkoitus olla hyödyllistä ja se perustuu toimijoiden kokemuksiin.

Kehittämistoiminta on sosiaalinen prosessi, joka muuntautuu usein matkalla ja voi myös edetä katkonaisesti. Toimintaympäristöt ovat aina vaihtelevia ja monisyisiä, joten kehittämistyön kulku on tilannekohtaista ja reflektiivistä, eli se muuttuu jatkuvassa vuorovaikutuksessa toimintakenttään. (Toikko & Rantanen 2009, 165-166.) Myös tämä yhteistyöprojekti muotoutui vuorovaikutuksessa työyhteisön kanssa. Projektin etenemiseen ja toteutustapaan vaikuttivat muun muassa opettajien sitoutuminen, opiston tarjoamat tilat ja resurssit, soitinvalikoima, oppilaiden edistyneisyys ja mukana oleminen sekä vanhempien sitoutuminen.

2.2 Tutkimuksia

Aiheeseen suoranaisesti liittyviä tutkimuksia löytyy vain vähän. Koska varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen väliseen yhteistyöhön liittyy läheisesti lapsen siirtymisen tukeminen varhaisiän opinnoista perusopintoihin, otan esille valmennusopetukseen liittyviä tutkielmia ja töitä.

Tuuli Lehtomäen mukaan (2011) Leena Toivion (1992) pro gradu -tutkielma *Valmennusopetus musiikkioppilaitoksissamme* antaa yleiskäsityksen tuon ajan valmennusopetuksesta Suomessa. Tutkimuksen kohteena ovat valmennusopetusta antaneet opettajat.

Eija Kantolan ja Salla Koskisen (1991) pro gradu *Musiikkivalmennus 6-vuotiaita pianisteja tukevana muotona* tutkii haastattelujen ja kyselyjen avulla musiikkivalmennuksen käyttökelpoisuutta esikouluikäisten pianistien tukemisessa. Tutkimukseen on osallistunut 12 lasta, joista puolet osallistuivat musiikkivalmennukseen. Lapsia seurattiin yhden lukuvuoden ajan, jonka aikana tutkittiin musiikkivalmiuksien ja soitotaidon kehitystä sekä muutoksia asenteissa.

Anna-Leena Tervon (2008) pedagoginen opinnäytetyö *Musiikkileikkikoulun käyneen lapsen valmiudet alkeisopetuksen tukena* kiinnittää huomiota varhaisiän musiikkikasvatukseen ja soitonopetuksen väliseen kommunikointiin ja sen hyötyihin. Tavoitteena on herätellä opettajia ajattelemaan omia työtapojaan niin, että opetus palvelisi mahdollisimman hyvin oppilasta. Aineisto on kerätty varhaisiän musiikinopettajilta ja hui-lunsoitonopettajilta.

Tuuli Lehtomäki (2011) pyrkii selvittämään proseminaarityössä *Valmennusopetus – silta musiikkileikkikoulusta musiikkiopisto-opintoihin* minkälaisella opetuksella musiikkioppilaitokset tukevat siirtymistä varhaisiän musiikkikasvatuksesta soitonopiskeluun. Työssä käsitellään muun muassa, mitä taitoja valmennusopetuksessa kehitetään, millä menetelmillä ja miten valmennusopetus yhtenäistää siirtymistä muskarista soitonopiskeluun.

Hanna Untala (2009, 3) antaa pro gradussaan *Musiikkioppilaitoksissa työskentelevien varhaisiän musiikinopettajien ja rehtoreiden käsityksiä ammatillisen kehittymisen tarpeista ja suunnista* lukijalle mahdollisuuden vertailla työntekijän ja esimiehen näkemyksiä varhaisiän musiikinopettajan työstä, kehitystarpeista, mahdollisuuksista ja esteistä. Tutkimus tähtää siihen, että ammatillisen kehittämisen suunnitelmat ja käytännön kehittyminen kohtaisivat, siis ”eivät olisi aivan eri maailmasta”.

Tutkimuksen mukaan opettajat ovat toivoneet, että heidän osaamistaan hyödynnettäisiin entistä laajemmin musiikkioppilaitoksen sisäisten ja ulkopuolelle yltävien toimintojen kehittämisessä. Molemmat osapuolet olivat samaa mieltä siitä, että eri opettajakategorioiden välistä yhteistyötä tulee lisätä, mutta sen toteuttaminen koettiin haastavaksi. Oli positiivista, että yhteistyön lisäämistä oli mietitty ja jonkin verran toimittukin sen eteen. (Untala 2009, 67, 71.)

Sekä Untalan (2009, 72-73) haastattelemien rehtoreiden, että varhaisiän musiikinopettajien mukaan olisi tärkeää, että tieto ja taito siirtyisivät soitonopetuksen ja varhaisiän musiikkikasvatuksen välillä. Rehtoreiden mukaan kollegiotyöskentely olisi tärkeää, kun taas varhaisiän musiikinopettajien mielestä eri opettajakategorioiden muodostamissa kollegioissa työskentely ei toimi kovin hyvin. Yhteistyö vaatisi pitkäjänteistä työtä ja hyvää johtajuutta ja organisointia. Hyvänä keinona kehittää yhteistyötä

ja ilmapiiriä varhaisiän musiikinopettajat toivat esille opettajakunnan yhteiset, tavoitteelliset projektit, joihin panostetaan aikaa ja resursseja ja lisätään vielä esimiehen rohkaisu ja tuki.

3 Yhteistyötä musiikin opetuksen ympärillä

Koska opinnäytetyön aiheena on yhteistyö, selvitän yhteismusisoinnin sekä opettajien välisen yhteistyön erilaisia merkityksiä. Miksi yhteismusisointia pitäisi ulottaa varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen rajan yli? Miksi yhteistyö olisi tärkeää?

3.1 Yhteismusisoinnin merkitys

Musiikkiharrastus, musisoiminen ja musiikin kuuntelu vaikuttavat merkittävästi ihmisen kehitykseen. Tutkimuksissa on havaittu selviä positiivisia muutoksia musiikkia harrastavien ihmisten aivoissa. Mitä aikaisemmassa vaiheessa musiikkiharrastus on aloitettu, sitä suurempia muutokset ovat. Musikaalisuus ei kuitenkaan kehity eristyksissä. (Hodges 2006, 51-68.)

Moore, Burland ja Davidson (2003, 529-532) ovat tutkineet sosiaalisen kontekstin vaikutusta musiikilliseen menestymiseen. He ovat esittäneet, että ammattilaismusikoiksi jatkaneet musiikin harrastajat ovat harjoitelleet lapsena itseasiassa vähemmän kuin ne, jotka ovat jääneet harrastajiksi. Harjoittelun määrää tärkeämmäksi tekijäksi ovat nousseet sosiaaliset tekijät, kuten vanhempien tuki varhaislapsuudessa ja musiikkiopinnoissa, opettajat sekä vuorovaikutus ikätoverien kanssa. Vertaisryhmän kanssa työskentely yhteistä päämäärää kohti voi nostaa suorituksen korkeammalle tasolle, kuin se olisi yksin mahdollista. Se voi myös auttaa kehittämään sosiaalisia taitoja sekä itseluottamusta. Kun vanhemmat lapset ovat mukana ohjaamassa nuorempia lapsia, molemmat osapuolet hyötyvät. Pidemmällä olevat lapset voivat saada syvemmän käsityksen omista taidoistaan. Oppimisen sosiaalinen konteksti vaikuttaa olevan olennainen motivaation säilyttämisen ja musiikillisten taitojen kehittymisen kannalta. Jo Lev Vygotskin (1978, 37-40) lähikehityksen vyöhykkeen teoria esittää, että oppiminen on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö, jossa vanhempien ja ohjaajien

lisäksi eri-ikäisillä lapsen lähellä toimivilla lapsilla on tärkeä osa oppimisessa. Oppimista tapahtuu tilanteissa, joita ei ole varsinaisesti tarkoitettu oppimistilanteiksi.

Heidi Partti, Heidi Westerlund ja Cecilia Björk (2013, 55-56) ovat perehtyneet musiikin oppimiskäsitysten viimeaikaisiin muutoksiin. He tarkastelevat musiikin oppimista yhteisöllisen osallistumisen ja verkottuneen toiminnan näkökulmasta käsin, kun taas perinteisesti olemme ajatelleet asiaa lähinnä yksilön tiedon ja taidon omaksumisen sekä ympäristöön sopeutumisen näkökulmasta. Tällöin oppimiskäsitys ei ohjaa pelkästään opetuksen, vaan laajempien ja monipuolisten oppimisympäristöjen suunnittelua.

Musiikin oppiminen nähdään osallistumisena, jossa yksilö vuorovaikutuksessa osallistuu oppimisyhteisöjen käytäntöihin, sopeutuu sen normeihin ja luo toisten kanssa jaettuina yhteisiä merkityksiä kokemuksilleen. Tieto syntyy oppimiskulttuurin ja siinä tapahtuvien aktiviteettien myötä. Yksilön oppimisen tavoite on onnistunut navigointi yhteisöissä. Tämä näkökulma korostaa sitä, että lapsen musiikillinen elämä alkaa hyvin varhain, jo kauan ennen puhe- tai laulutaitoa. Kun lapsi tulee musiikin opetuksen piiriin, hänellä on jo aiempaa kokemusta musiikillisen vuorovaikutuksen oppimisesta. (Partti, Westerlund & Björk 2013, 60-61.)

Varhainen pääsy osaksi esimerkiksi musiikkiin liittyvää asiantuntijayhteisöä on merkittävää tulevaisuuden mahdollisuuksien ja näköpiirien avautumisessa sekä uuden tiedon ja taidon oppimisessa. Tuleminen osaksi uutta yhteisöä tapahtuu vähitellen syvenevän osallistumisen kautta. Lisäksi osallistuminen rakentaa sosiaalisia merkityksiä, jotka voivat motivoida oppimaan vaivannäöstä huolimatta. (Wenger 1998 Partin, Westerlundin ja Björkin 2013 mukaan, 62.) Tämän mukaisesti ajateltuna muskariin osallistuvan lapsen päästessä vähitellen enenevässä määrin mukaan musiikkiopiston toimintoihin ja hänen saadessa merkityksellisiä kokemuksia yhteisöissä oman ryhmänsä, soitonopiskelijoiden ja opettajien kanssa, joissa on eri tasoista musiikillista osaamista ja tietoa sen oppimisen ehdoista, hän voi kasvaa pikkuhiljaa kohti korkeampaa osaamistasoa, hänen tulevaisuudennäkymiinsä voi avautua uusia mahdollisuuksia, ja hän pääsee etenemään syvemmälle musiikin opiskeluun vähitellen.

Sosiaalinen kanssakäyminen toisten lasten sekä ohjaajan kanssa antavat lapselle palautetta hänen omasta toiminnastaan, joka taas vie oppimista eteenpäin. Positiivinen

ilmapiiri rohkaisee musisoimaan ryhmässä. Voidaankin ajatella, että soittamisen tärkein tavoite on musiikin yhdessä kokeminen. Myöskin yksilöllisen soitonopetuksen tavoitteena on soittamisen jakaminen kuulijoiden, esiintyjien tai soittajien kesken. (Seppänen & Lindeberg-Piironen 2017, 224.)

Jukka Louhivuori (2011) on tutkinut kuorolaulamisen aikaansaamia tunnevaikutuksia, sekä yhteisöllistä ja sosiaalista merkitystä. Kuorossa laulaminen on yksi tärkeimmistä ja laajalle levinneimmistä musisoinnin muodoista. Kuorolaulu herättää paljon positiivisia tunteita, joista voimakkain ja yleisin on yhteenkuuluvuuden tunne. Erot eri ikäryhmien kokemusten välillä ovat hyvin pieniä, eli vaikuttaa siltä, että lapset kokevat samoja tunteita yhdessä laulaessa, kuin aikuisetkin. Tunteiden voimakkuus on kuitenkin riippuvainen tilanteeseen liittyvästä vuorovaikutuksesta. Jos musiikin myötä ei tapahdu minkäänlaista vuorovaikutusta, se ei tuota myöskään kovin suuria tunteita. Jos taas musisoidessa pyritään vuorovaikutukseen esimerkiksi yleisön tai toisten laulajien kesken, syntyy vahvempia tunnekokemuksia. (Louhivuori 2011, 109.) Nämä tutkimustulokset pätevät tietenkin myös varhaisiän musiikinopetuksen piirissä, kuten missä tahansa, erityisesti säännöllisesti kokoontuvissa, yhteislaulutilanteissa. Uskon, että saman tyyppisiä tunnekokemuksia koetaan myös erilaisissa soittoryhmissä, ei pelkästään lauluryhmissä. Kaiken kaikkiaan voidaan ajatella, että yhdessä musisoiminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Myös lapsen sosiaalinen kehittyminen tapahtuu parhaiten ryhmässä. Yhdessä musisoiminen tarjoaa monia mahdollisuuksia oppia. Lapsi oppii vähintäänkin kuuntelemaan, odottamaan vuoroaan ja eläytymään musiikkiin. (Ruokonen 2016, 37.) Esiopeetuksen opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana on vuorovaikutuksessa oppiminen. Oppimiskäsityksen mukaan uudet taidot omaksutaan vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristöjen kanssa. (EOP 2014, 16.) Vuorovaikutus on esillä myös uusissa Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2017, 11).

Muskarissa ollaan jatkuvasti ryhmässä. Entä jos oppimisympäristöä laajennetaan, muodostetaan uudenlaisia ryhmiä rajojen yli ja tuodaan mukaan isompia lapsia yhteiseen musisointiin muskarin yhteyteen? Minkälaista oppimista tuossa tilanteessa voisi tapahtua? Ehkä syntyisi oppimista ihailun, esimerkkinä olemisen, innostumisen tai yhteenkuuluvuuden tunteen kautta.

3.2 Opettajien yhteistyön merkitys

Maailmalla kaikessa koulutuksessa yleinen suuntaus on, että oppilaitoksissa pyritään lisäämään henkilökunnan yhteistä suunnittelutyötä ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteiden saavuttaminen on todennäköisempää, kun niitä on mietitty yhdessä ja rakennettu suunnitelmat niiden saavuttamiseksi. (Luukkanen 2017, 15.) Myös varhaisiän musiikinopettajien näkökulmasta yhteistyö muiden oman oppilaitoksen opettajien kanssa on tärkeää. Pienessä oppilaitoksessa varhaisiän musiikinopettaja voi olla ainoa lajiin. Toimiva yhteinen suunnittelu ja toiminnassa mukana oleminen on heille arvokasta yhteistyötä ja antaa myös jonkin verran vertaistukea, vaikka muita varhaisiän musiikinopettajia ei samassa talossa olisikaan.

Laura Huhtinen-Hildén (2013, 130-136) käsittelee musiikin opettamista, opettajuutta sekä käsityksiä oppimisesta ja opettamisesta. Hän kirjoittaa varhaisiän musiikkikasvatuksesta sijasta musiikin alkuopetuksesta ja asettaa kyseenalaiseksi oppijan iän perusteella jaottelevan termin käyttämisen. Opettamisen taustalla olevien arvojen, käsitysten ja toimintatapojen muutoksien kuljettamana mennään kohti musiikin opettamista yhteisinä löytöretkinä. *”Sosiokonstruktivistiseen oppimisenäkemykseen perustuvassa opetuskulttuurissa keskeistä on sellaisten oppimisympäristöjen luominen, joissa ohjaus, tuki ja vuorovaikutus siivittävät ongelmien pohdintaa, keinojen löytämistä ja tietojen rakentumista.”* Näin peräänkuulutetaan myös parempaa moniammatillisen yhteistyön hyödyntämistä musiikin opettamisen eri osa-alueisiin erikoistuneiden opettajien kesken.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 24) tarkastelu on hyödyllistä varhaisiän musiikkikasvatuksesta näkökulmasta. Perusteissa pidetään tärkeänä sitä, että varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapselle johdonmukaisen kokonaisuuden. Sen vuoksi on tärkeää, että opettajat tuntevat oppimispolun kaikki vaiheet, niiden tavoitteet ja käytännöt, ja että heillä olisi mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin. Yhteisellä suunnittelulla varmistetaan opetuksen laatu ja vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta.

Haluaisin verrata tätä asetelmaa oppimispolkuun musiikkioppilaitoksessa. Mielestäni olisi hyvä kiinnittää lisää huomiota musiikkiharrastuksen johdonmukaiseen etenemiseen ja siihen, että kaikki opettajat tuntisivat varhaisiän musiikkikasvatuksesta työtavat

ja tavoitteet. Opettajien kanssa yhteisesti suunniteltu siirtyminen musiikkikasvatukseen ”esiopetuksesta” perusopintoihin toisi opintoihin johdonmukaisuutta ja tekisi siirtymisen luonnollisemmaksi jatkumoksi. Opettajien yhteistyö toisi oppimisympäristöihin laajuutta, vaihtelua ja uusia merkityksiä opituille taidoille.

Varhaisiän musiikinopettajien ja soitonopettajien välinen yhteistyö voi olla monimuotoista. Soitonopettajat voivat esimerkiksi tutustua materiaaliin, joka on tuttua lapsille muskarista, ja hyödyntää sitä soiton alkeisopetuksessa. Toisaalta soitonopettajat ja varhaisiän musiikinopettajat voivat suunnitella yhdessä varhaisiän musiikkikasvatuksen viimeisen vuoden ohjelmistoa, niin että samat laulut olisivat mahdollisia myös soitinopinnoissa. Yhteistyössä voidaan tutustua työtapoihin, joihin muskarilaiset ovat tottuneet. Soitonopettajat pääsevät näin aloittamaan opetuksen siitä, mihin varhaiskasvatuksessa on jääty. Yhteistyö voi myös olla yhteisten projektien toteuttamista, konsertteja, pienoismusikaaleja tai soitinesittelyjä.

Varhaisiän musiikkikasvatukseen osallistuneet lapset ovat tottuneet musiikin ryhmäopetukseen, ryhmässä toimimiseen ja leikinomaisiin työtapoihin. Siirtymä ryhmästä yksilöopetukseen voi tuntua jostakusta suurelta muutokselta. Mielestäni apukeinoksi on hyvä suunnitella jonkinlaista pehmeää laskua, esimerkiksi pareittain tai pienryhmässä toteutettavaa soitinvalmennusta yhdistettynä ryhmätuntiin siten, että eri instrumenttien opettajat ohjaavat paritunnit ja varhaisiän musiikinopettaja kokoaa soittajat ryhmätunnille. Tällaisessa toiminnassa ohjelmisto voi olla kaikille soittajille sama ja sitä voidaan viedä eteenpäin myös ryhmätunnilla. Tai toisenlainen vaihtoehto on heti soittoharrastuksen alkutaipaleelta toteutettava yhteismusisointi muskarilaisten kanssa yhdessä, jolloin linkki ryhmäopetukseen säilyy. Toiminta voi olla projektimuotoista, mutta sen lisäksi mielestäni olisi ihanteellista, että varhaisiän musiikinopettajat ja soitonopettajat suunnittelisivat yhdessä mallin, jossa siirtymävaiheen opetuksessa yhdistyisi muskarinomaisen ryhmäopetus sekä yksilö- tai pienryhmissä tapahtuva soitonopetus. Tämän tyyppistä opetusta tarjotaan jo useissa musiikkioppilaitoksissa, esimerkiksi Kuopion konservatoriossa nimellä Alkusoitto. Myös soitinkaruselli ja sen variaatiot ovat suosittuja. Kerron niistä enemmän alaluvussa Musiikin valmentava opetus.

Nostan esille kaksi projektimuotoista esimerkkiä yhteistyöstä. Lappeenrannan musiikkiopistossa on toteutettu musiikkisatu Sadunmaan takatalvi soitinvalmennusryhmien ja isompien musiikkiopiston oppilaiden kanssa keväällä 2012. Se esitettiin pienoismusikaalina ja sai hyvän vastaanoton. Onnistuneen esityksen myötä Marjukka Pola julkaisi musiikkisatukirjan Sadunmaan takatalvi, joka sisältää tarinan, nuotit, cd:n sekä ohjeita. Kirjassa on lauluihin pianosäestykset. (Pola 2014) Käsitykseni mukaan musikaalissa on ollut säestämässä oppilaista koottu ryhmä eri instrumenttien soittajia. Yhteistyössä toteutettu musikaali muistuttaa jonkin verran Eläinten vuosi -projektia.

Nurmijärven musiikkiopisto järjesti marraskuussa 2013 opiston 30-vuotispäivän kunniaksi suuren muskarikonsertin, jossa oli mukana esiintymässä jopa 77 soittajaa. Muskarin syyskonsertissa oli esillä sellon-, viulun-, huilun-, kanteleen-, kitaran-, fagotin-, oboen- ja harmonikansoittajia. Jokainen soitinryhmä oli pukeutunut tiettyyn väriin ja heidät esiteltiin Väri laulun siivittämänä. Muskarilaiset perheineen osallistuivat laulamalla. Konsertti oli tuohon mennessä suurin muskarikonsertti Nurmijärvellä, jossa vuonna 2013 oli noin 500 muskarilaista. (Nurmijärven uutiset.)

4 Lapsen musiikillinen kehitys leikki-iässä

Lapsen yleisessä kehityksessä tapahtuu leikki-iässä paljon ja vaiheen lopulla siirtymä varhaisiän musiikkikasvatukseen piiristä soitonopiskelijaksi alkaa olla ajankohtainen. Neljä-viisivuotias huomioi pikkuhiljaa muita ihmisiä yhä paremmin ja itsekkyyks vähenee. Lapsen mielikuvitus vilkastuu ja hän nauttii ikäistensä seurasta ja leikeistä sekä sorminäppäryyttä vaativista tehtävistä. 5-vuotiaan rauhallisemmasta vaiheesta menään kohti eskari-ikää, jossa lapsi käy läpi itsenäistymisvaihetta. Ikätoverit ovat tärkeitä, mutta lapsi tarvitsee aikuisen läheisyyttä ja ohjausta. Sääntöjen noudattaminen onnistuu parhaiten, jos lapsi saa itse olla mukana sopimassa niitä. Kuusivuotiaan ajattelutoiminnot kehittyvät nopeasti ja lapsi on innokas oppimaan uutta. Kuusi-seitsemänvuotiaan elämänpiiri laajenee koulun aloittamisen myötä. (MLL Vanhempainnetti, Lapsen kasvu ja kehitys.)

Musiikilliset kyvyt kehittyvät perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksesta ja sisältävät useita erilaisia osa-alueita. Kehitys etenee vaiheittain, mutta aina yksilöllisesti, joten

vaiheita ei voida sitoa tiukasti tiettyyn ikään. Erilaisten kykyjen välillä tapahtuu myös siirtovaikutuksia kehityksen aikana. Esimerkiksi kielelliset kyvyt vaikuttavat musiikillisten kykyjen kehitykseen ja päinvastoin. (Paananen 2009, 150, 142.)

Paananen (2009, 142-143) on kehittänyt mallin musiikillisen kyvyn kehittymisestä, jossa kolme musiikillis-kognitiivisen kehityksen vaihetta jakautuvat osavaiheisiin. Malli selittää oppimisjärjestystä, jonka mukaisesti etenee lapsen kyky käyttää musiikillisia toimintoja. Vaiheet ovat nimeltään sensomotorinen (4-18 kk), relationaalinen (1,5-5 v) ja dimensionaalinen vaihe (5-11 v). Ikäjaksot ovat keskimääräisiä ja vaiheesta toiseen edetään tapauskohtaisesti, kun edellisen vaiheen skeemat ovat yhdentyneet ja lapsi pystyy soveltamaan siihen sisältyviä rakenteita.

Relationaalisen (1,5-5v) vaiheen aikana lapsi toistaa erilaisia kuvioita ja muuntelee niitä. Näin päästään oppimaan erilaisten käsiteparien ja vastakohtaisuuksien avulla, kuten ylös-alas, lyhyt-pitkä tai nopea-hidas. Vaiheen lopulla, noin 3,5-5 -vuotiaana, hyvin opitun laulun säveltaso ja rytmi voivat pysyä onnistuneesti fraasista toiseen. Dimensionaalisen vaiheen alussa, noin viisi-seitsemänvuotiaana, lapsi tarkkailee pulssin johdonmukaisuutta tai rytmistä ryhmittelyä. Rytmien improvisointi on yleensä kuvion tai fraasin toistamista. Vahvalla iskulla alkavat rytmit hallitaan paremmin kuin erivaiheiset. Melodian improvisoinnissa tarkkaillaan myös rytmiä ja toistetaan tonaalisesti tärkeitä säveliä. Viisi ensimmäistä asteikon säveltä korostuvat muita tärkeämpinä. (Paananen 2009, 145-146.)

Jordan-Decarbon ja Nelsonin (2002, 214) mukaan myös Gordon (1997a) jakaa lapsen musiikillisen kehityksen karkeasti kolmeen vaiheeseen. Toisessa vaiheessa, noin kahdesta viiteen ikävuoteen, eletään jäljittelevää kautta. Lapsi oppii tiedostamaan samanlaisuuksia ja erilaisuuksia musiikissa. Omaksuvassa vaiheessa, noin kolmesta kuuteen vuoteen, tietoisuus omasta suorituksesta ja toiminnasta kasvaa. Tarkkuus liikkeen ja äänen yhdistämisessä tulee mahdolliseksi ja helpommaksi saavuttaa.

Musiikillinen ajattelu kehittyy asteittain toiminnallisesta vaiheesta ikoniseen ja lopuksi symbolisen ajattelun vaiheeseen. Toiminnallisessa vaiheessa lapsi oppii äänen ja kehon liikkeiden välisen vuorovaikutuksen avulla, kun taas ikonisessa hän liittää musiikkiin mielikuvia ja luo merkityksiä sekä mielenmaisemia. Kolme-viisivuotiaalle

musiikki on lumottu todellisuus, jossa mikä tahansa on mahdollista. Leikillä ja musiikkiliikunnalla on merkittävä osa ikonisen vaiheen oppimisessa. Symbolisessa vaiheessa esikouluikäinen lapsi kiinnostuu musiikin symboleista, kuten myös kirjaimista ja numeroista. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 92-93.)

Neljävuotiaan lapsen musiikkikasvatusta on hyvä lähestyä monipuolisten työtapojen kautta, jotka tukevat toisiaan oppimisessa. Lapsen tulisi ymmärtää, että musiikki on kieltä, jonka voi oppia, kuten puhekielenkin. Neljä-viisivuotias lapsi pystyy tekemään monenlaisia havaintoja äänestä, kuten tunnistamaan instrumentteja sekä äänen ominaisuuksiin liittyviä vastakohtapareja, kuten hidas-nopea tai korkea-matala. Perusrytmin lisäksi lapsi alkaa taputtaa myös sanarytmiä. Lapsi muistaa kokonaisia lauluja ulkoa ja nauttii yhdessä laulamisesta. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 115, 133.)

Neljän vuoden iässä lapsen laulussa voi jo säilyä sävellaji, mutta usein intervallit eivät vielä ole tarkkoja. Lapsi voi kuitenkin osata laulaa tuttuja lauluja oikein tarkastikin. Viiden-kuuden vuoden iässä sävellaji yleensä jo hahmotetaan ja vaeltelu sävellajista toiseen kesken laulun vähenee. Myös melodiarytmi ja sanarytmi voidaan erottaa toisistaan, eikä sanarytmi siis hallitse enää melodiaa. (Peltomaa 2010, 189-191.) Rytmien kehitys jatkuu ainakin 11-12 ikävuoteen asti. Viisivuotiaana suurin osa lapsista pystyy taputtamaan sykettä tasaisessa rytmissä. (Paananen 2010, 220, 231.)

Viisi-kuusivuotias lapsi ymmärtää useiden musiikin käsitteiden, kuten sävelkorkeuden, rytmin, melodian, harmonian ja sointujen olemassaolon. Laulaminen onnistuu yhä tarkemmin ja lapsi on myös innokas aloittamaan soittimen soiton opiskelun. Sanarytmin ja perusrytmin toteuttaminen yhtä aikaa jaloilla ja käsillä on mahdollista. Kuusi-seitsemänvuotias ymmärtää, että musiikkia ja sen osa-alueita voidaan merkitä ylös. Lapsi tekee myös havaintoja ja arviointia äänistä ja musiikista. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 133.)

Inkeri Ruokonen (2016, 35-36) on syventynyt esikouluikäisen lapsen musiikilliseen kehitykseen. Hänen mukaansa esikouluikäisen lapsen musiikillisen kehityksen taso vaihtelee yksilöllisesti erityisen paljon. Eroavaisuuksiin vaikuttavat kasvuympäristön eroavaisuudet sekä lapsen perimä. Lapsi elää muutoksen aikaa ja on siirtymävaiheessa kohti koulumaailmaa. Meneillään on voimakas kasvukausi. Muun muassa hampaiden

kasvu, hermojärjestelmän kehittyminen sekä yleinen kasvaminen vievät nopeasti leikki-ikäistä lasta kouluikään.

Esikouluikä on hyvin tärkeä ja haasteellinen kausi lapsen musiikillisessa kehityksessä. Lapsella on tässä iässä herkkyyttä ja halua oppia musiikin symboleja. Spontaanin laulamisen ja jäljittelyn vaihe on ohi ja siksi laulaminen on tärkeää. Koulunaloitusvaiheessa oppimisen painopiste on tonaalisuuden sisäistämisessä. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 94.)

5 Varhaisiän musiikkikasvatus ja soitonopetus musiikkioppilaitoksissa

Sekä varhaisiän musiikkikasvatuksen, että soitonopetuksen tarpeisiin sopivan materiaalin työstäminen vaatii tietoa kohderyhmien tasosta, tavoitteista ja työtavoista. Käsittelem varhaisiän musiikkikasvatuksen sekä soitonopetuksen tavoitteita, käytäntöjä ja työtapoja. Koska tarkoituksena on lisätä yhteistyötä näiden välillä, on kiinnostavaa, löytyykö tavoitteissa ja työtavoissa yhtymäkohtia. Kerron myös musiikin valmentavasta opetuksesta musiikkioppilaitoksissa.

5.1 Varhaisiän musiikkikasvatus

5.1.1 Tavoitteet

Suomen musiikkioppilaitosten liiton Musiikinopetus Suomessa – sivuilla todetaan, että varhaisiän musiikkikasvatus antaa erinomaisia valmiuksia päästä musiikkiopinnoissa eteenpäin (Musiikkileikkikoulut – varhaisiän musiikkikasvatus 2007). Varhaisiän musiikkikasvatuksen päätavoitteena ei kuitenkaan ole saada kaikkia lapsia jatkamaan soitonopiskelun pariin tai tuottaa ammattimuusikon alkuja. Tietenkin on toivottavaa, että osa lapsista, saatuaan hyvän musiikillisen pohjan varhaislapsuudessa, jatkaa opintoja musiikkioppilaitoksen piirissä.

Varhaisiän musiikkikasvatusta tarjotaan musiikkioppilaitoksissa pääasiassa alle kouluikäisille. Lisäksi opetusta voidaan antaa erilaisille valmentaville ryhmille, erityislasten, soitin-, taideintegraatio-, musiikin perusteiden alkeis- tai odottavien äitien ryh-

mille. Ikähaitarit vaihtelevat oppilaitoksittain. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen: musiikilliset, sosiaalis-emotionaaliset, kognitiiviset, psykomotoriset ja esteettiset tavoitteet. Tavoitteissa etusijalla on tukea lapsen kehitystä ja kasvua kokonaisvaltaisesti. (Varhaisiän musiikinopettajat ry.)

Pienen lapsen oppimisessa prosessi on vähintään yhtä tärkeä kuin oppimistulos. Musiikkiedollisia asioita sisällytetään opetukseen ja niitä omaksutaan vähitellen, pitkän ajan kuluessa musisoinnin ja muun toiminnan avulla. Musiikillisia tavoitteita ovat esimerkiksi musiikin ilon, elämyksien ja flown kokeminen yksilönä ja ryhmässä, melodisen ja harmonisen ajattelun sekä rytmitajun kehittyminen, musiikin muotojen hahmottaminen, musiikillisen muistin kehittyminen ja oma keksiminen. Tavoitteina on myös erilaisiin musiikkikulttuureihin tutustuminen, esteettisyyden kokeminen ja oman arviointikyvyn ja musiikkimaun kehittyminen. On kuitenkin oleellista asettaa tärkeälle sijalle lasten sosiaalisen ja tunne-elämän kehittymisen tukeminen musiikin avulla, esimerkiksi tukemalla jokaista yksilöllisesti, rohkaisemalla arkaa lasta laulamaan yksin tai luomalla onnistumisen kokemuksia ryhmässä musisoinnista. (Lindberg-Piironen, Ruokonen & Pantsu 2017, 354.)

Varhaisiän musiikkikasvatuksen suunnittelua ohjaa Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Opetushallituksen vuonna 2017 laatimissa perusteissa linjataan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteita.

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on lapsen luovuuden, musiikillisten valmiuksien ja itsetunnon kehittäminen. Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmille musiikkiopinnoille. Leikinomaisella toiminnalla edistetään lapsen ryhmässä toimimisen taitoja ja oppimisvalmiuksia. Kokemuksia ja elämyksiä vahvistetaan ottamalla toiminnassa huomioon oppimisen moniaistisuus ja muiden taiteenalojen tarjoamat mahdollisuudet. Varhaisiän musiikkikasvatukseen voi sisältyä instrumenttiopintoihin valmentavaa opetusta. Koulutuksen järjestäjä päättää mahdollisen varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja laajuudesta. (TPLOOP 2017, 47.)

Perusteissa otetaan esille lapsen luovuuden ja itsetunnon tukeminen. Mielestäni keskeinen tavoite on auttaa lasta kehittämään myönteinen suhde musiikkiin ja näkemään itsensä tärkeänä osana kokonaisuutta, jossa hän voi toimia aktiivisena osallisenä ja nauttia luovasti musiikista. Siten myönteinen musiikillinen minäkäsitys ja ilo omasta musikaalisuudesta ovat mahdollisia. Läpi elämän kestäväälle musiikkisuhteelle syntyy vankka pohja. Perusteissa mainitaan leikinomaisuus, joka on olennainen osa jokaista muskarituntia. Leikin ja elämyksellisyyden avulla lapsi oppii, muistaa oppimansa, motivoituu sekä nauttii oppimisesta.

Moniaistisuus liittyy myös läheisesti elämyksellisyyteen. Oppiminen vahvistuu, kun toimintaan liitetään monipuolisia aistielämyksiä ja tuloksena on kokonaisvaltainen kokemus. Muut taiteenalat tuovat lisää mahdollisuuksia ja leikinomaisuutta opetukseen. Opetettavaa aihetta voidaan lähestyä useasta näkökulmasta, esimerkiksi kuvataiteen, nukketeatterin ja musiikin kautta, ja vahvistaa siten oppimista. Perusteisiin on kirjattu myös instrumenttiopintoihin valmentava opetus. Mielestäni se kertoo siitä, että valmennusopetus, joka on ikään kuin musiikkioppilaitosten eskarivaihe, on tärkeä osa opintopolkua.

Lapsen musiikillinen oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi, joka tapahtuu monipuolisia taide- ja kulttuurielämyksiä tarjoavassa ympäristössä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tehdä tämä mahdolliseksi. Aktiivinen ja innostunut lapsi toimii itselleen mielekkäällä tavalla, kaikkia aisteja käyttäen, kokeillen ja onnistumista kokien kasvuympäristössä, joka arvostaa musiikillista, tanssillista ja draamallista toimintaa. Toiminnalla pyritään kehittämään lapsen valmiuksia musiikin hahmottamiseen. (Seppänen & Lindeberg-Piiroinen 2017, 213-214.)

5.1.2 Työtavat

Muskarissa käytettäviä työtapoja ovat laulaminen, kuuntelu, soittaminen, musiikkiliikunta sekä erilaiset integraatiot. Näihin voidaan lisätä myös improvisaatio ja säveltäminen. Vaihtelevia työtapoja käyttämällä tutustutaan musiikin perusominaisuuksiin, sointiväri, kesto, taso ja voima, elämyksellisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan myös muut taiteenlajit ja luova integrointi voi tarkoittaa esimerkiksi musiikkimaailmasta tai nukketeatteria. Varhaisiän musiikkikasvatus tähtää siihen, että oppiminen

tapahtuu tekemisen ja kokemisen kautta ja monipuolisia työtapoja käyttäen. Lapsi osallistuu toimintaan aktiivisesti. (Ruokonen 2016, 140-141.)

Lapsiryhmän kanssa laulamissa pyritään siihen, että kaikki saavat nauttia laulamista turvallisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä ja että lopputulos kuulostaa hyvältä. Ryhmässä laulaminen onnistuneesti edellyttää lapselta laulu- ja kuuntelutaidon lisäksi keskittymistä, muiden huomioimista ja sosiaalisia taitoja. Ennen toimintakauden alkua valitaan sopiva määrä sopivan tasoisia lauluja. Uutta laulua voidaan lähteä opettelemaan vaikkapa sanojen, rytmin, loruilun, kaikumenetelmän, kuvien tai muiden oheismateriaalien avulla. Opeteltavia lauluja ei kannata ottaa liikaa ohjelmiin, jotta ne voidaan sisäistää ja oppia kunnolla. Lapset saavat osaamisen iloa toistamisesta ja kertaamisesta. Sen kautta laulun työstäminen eteenpäin tulee lapselle mahdolliseksi. (Krokkfors 2017, 155-163.)

Kuuntelukasvatuksella on suuri merkitys nyky maailmassa, jossa lapset kasvavat monenlaisen melusaasteen keskellä. Aktiivinen kuunteleminen vaatii keskittymistä ja havaintojen ja valintojen tekemistä. Kaikki toimiminen ja oppiminen lähtevät kuuntelutaidosta ja siksi kuuntelutaidon kehittäminen on yksi tärkeimpiä varhaisen musiikkikasvatuksen tavoitteista. Kuuntelukasvatuksessa on pohjimmiltaan kyse oikeastaan vuorovaikutustaitojen harjoittelumisesta: jos lasta todella kuunnellaan, hän oppii tulemaan kuulluksi sekä kuuntelemaan myös muita. Varhaisen musiikkikasvatuksessa pyritään harjoittelemaan keskittynyttä, luovaa ja sisäistä kuuntelua. Usein nämä yhdistyvät eri kokoontumiskertojen myötä aktiivisen kuuntelun kokonaisuudeksi. Keskittyneessä kuuntelussa rauhoitutaan ja keskitytään tarkkailemaan musiikissa olevia elementtejä saatujen ohjeiden mukaan. Luovassa kuuntelussa ilmaistaan musiikin herättämiä tunteita monin tavoin, esimerkiksi tanssien, piirtäen tai dramatisoiden. Sisäinen kuuntelu syntyy mielessä muistin avulla ilman todellista ääntä. (Lindeberg-Piironen 2017, 179-186.)

Soittaminen muskarissa lähtee liikkeelle kokeilusta, kuuntelusta, reagoimisesta ja imitaatiosta. Yhteistä sykettä voidaan etsiä esimerkiksi erilaisten musiikkileikkien, soivien satujen, äänipartituurien, kuuntelun tai pienten rytmiharjoitteiden kautta. Yhteismusisoinnin keskiössä on kehollisuus ja kehosoitimet, kuten taputus, tömistys, napsutus, läpsytys, suhistus, silitys, naksutus, päristys ja niin edelleen. Kehorytmit valmistavat lasta soittamiseen. (Seppänen & Lindeberg-Piironen 2017, 213-218.)

Muskarissa käytetään monipuolisesti erilaisia rytmisoittimia, laattasoittimia ja melodiasoittimia.

Musiikkiliikunta työtapana antaa jokaiselle mahdollisuuden musisoida liikkeen avulla ja mahdollistaa syvemmän oppimiskokemuksen. Siinä yhdistyvät liike, musiikki, kuuntelu ja laulaminen. Musiikkiliikunnan tarkoituksena on, että lapsi kokee musiikin iloa liikkeen ja tanssin kautta, sekä kehittää motorisia, kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja. Musiikkiliikunnan keinoilla voidaan harjoitella musiikin aktiivista kuuntelua, musiikin muotojen hahmottamista ja tunnelmien tai sointivärien tunnistamista. Lisäksi voidaan tutustua aika-arvoihin, tahtilajeihin, vastakohtapareihin tai erilaisiin soittimiin. Liikkeen avulla voidaan harjoitella improvisointia ja tuottaa omia musiikillisia kokonaisuuksia. Ja vielä, sen avulla opitaan vuorovaikutustaitoja, luottamusta ja ryhmässä toimimista esimerkiksi erilaisilla kontaktiharjoituksilla, eläytymällä tunnetiloihin tai paritehtävillä. Musiikkiliikunnan toimintatapoja ovat laululeikit, tanssit ja koreografiat, luova musiikkiliikunta, aktiivinen kuuntelu ja näiden yhdistelmät. (Seppänen, Tarvonen & Lindeberg-Piironen 2017, 273-277.)

Musiikkiliikunnan mahdollisuudet ovat siis valtavat ja käyttösovelluksia on loputtomasti. Liikkuminen on keskeinen osa jokaisessa varhaisiän musiikkikasvatuksen musiikkihetkissä. Sopiva määrä liikettä pitää yllä keskittymiskykyä ja jaksamista. Musiikkilisten asioiden hahmottaminen liikkeiden kautta on lapselle luonteva tapa oppia. Oppimani mukaan pienten lasten kanssa asioita ei kannata liikaa käsitteellistää, vaan koetaan muutokset musiikissa liikkumalla, kuuntelemalla ja eläytymällä.

Integroinnilla musiikin opettamisen yhteydessä tarkoitetaan opetussuunnitelmien, -sisältöjen ja -menetelmien yhdistämistä, yhteen liittämistä tai yhtenäistämistä. Taidetiedenvälisyys kuuluu osana varhaisiän musiikkikasvatukseen ja se antaa maailmasta kokonaisvaltaisemman ja monimuotoisemman käsityksen. Lapsi ei erittele eikä rajaa näkemiään ja kokemiaan asioita, vaan ihmettelee ja tutkii ympäristöään avoimesti, kaikilla aisteillaan. Sen vuoksi varhaiskasvatuksessa ei ole oppiainejakoa, vaan oppiminen on lapsesta lähtevää, kokonaisvaltaista ja osallistavaa. Eheyttäminen varhaiskasvatuksessa tarkoittaa juuri sitä, että opittavia asioita yhdistellään ja sovelletaan lapsen mielenkiinnon ja osaamisen mukaisesti kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta parhaalla tavalla. Integroimalla voidaan päästä kokonaisvaltaisesti eheyttävään opetukseen. (Ruokonen 2017, 305-315.)

Ruokonen (2017, 311) kirjoittaa, että Breslerin (1995) mukaan integrointi voi olla alisteista, tasaveroista ja kognitiivista, affektiivista tai sosiaalista. Alisteisella integraatiolla tarkoitetaan sitä, että integroiva asia maustaa varsinaista opittavaa asiaa. Tasaveroisessa, kognitiivisessa tyyliässä käsitellään kahta yhtä tärkeää ja vahvaa kokonaisuutta, esimerkiksi musiikkia johon liittyy olennaisesti kuvia. Affektiivisessa tyyliässä pyritään vaikuttamaan tunnetiloihin ja luovuuteen, ja sosiaalisessa painotetaan yhteisöllisyyttä tai yhteenkuuluvuutta. (Ruokonen 2017, 311.)

Ruokonen (2016, 141-142) avaa eri tapoja tutustua musiikin peruskäsitteisiin kokemuksellisesti. *Sointivärejä* opitaan huomaamaan muun muassa tunnistamalla ihmisten ja soitinten ääniä, tutkimalla ympäristön ääniä, tekemällä kuvapartituureja ja seuraamalla niitä ääniä tuottaen. Äänimaisemien ja musiikkisatujen luominen ovat myös elämyksellinen tapa havainnoida sointivärejä. Toiseksi *äänen kesto* opitaan rytmikasvatuksen osana vähitellen ja lopulta ymmärretään myös nuottiaika-arvojen sekä tauon merkitys. Rytmieihin eläydytään vapaasti eri työtapoja käyttäen. Laulujen ja lorujen avulla opitaan käyttämään perus-, sana- ja kehorytmejä, opitaan erottamaan pitkien ja lyhyiden äänten vaihtelua, toistamaan niitä ja lopulta merkitsemään rytmejä luovilla tavoilla. Leikkien avulla opitaan erottamaan tasa- ja kolmijakoisen rytmin vaihdokset.

Kolmanneksi *musiikin tason* ominaisuutta voidaan harjoitella seuraamalla melodialinjaa kädellä ilmaan tai kynällä paperille. Voidaan myös seurata nuottikuvan melodiaviivaa sormella. Tavoitteena on oppia erottamaan korkea ja matala sekä nouseva ja laskeva ääni. Voidaan tunnistaa tuttuja lastenlauluja ilman sanoja, laulaa mielessä ja ajatella musiikkia mielessä. Melodian lisäksi kerätään kokemuksia harmoniasta luomalla erilaisia tunnelmia ja sointupohjia esimerkiksi sävelpaloja tai kanteleita käyttäen. Musiikin tunnelmaan voidaan eläytyä kuunnellessa, laulaessa, soittaessa tai liikkuessa. Neljäs ominaisuus, *voima*, tulee tutuksi kuuntelemalla ja tuottamalla eri voimakkuudella soivia ääniä. Kaikkien näiden osa-alueiden oppimisessa on tärkeää, että lapsi ymmärtää niihin liittyviä käsitteitä, esimerkiksi hiljainen-voimakas, nopea-hidas ja korkea-matala. Oppimisen kohteena on aina yksi käsitepari kerrallaan, jonka ympärille voidaan liittää kaikenlaisia työtapoja aina laulusta ja tanssista satuihin, nuketeatteriin ja improvisointiin. (Ruokonen 2016, 142-145.)

5.1.3 Musiikin valmentava opetus

Musiikkioppilaitokset tarjoavat musiikin valmentavaa opetusta osana varhaisiän musiikkikasvatusta, soitonopetuksen aloittamista tukevana muotona. Opetuksen tarkoituksena on yleensä helpottaa siirtymää muskarista soitonopiskeluun. Lehtomäki (2011, 4-5, 20) toteaa proseminarityössään, että valmentavan opetuksen järjestäminen on opistokohtaista ja termien musiikkivalmennus ja soitinvalmennus merkityksissä on eroavaisuuksia. Hän määrittelee käsitteet hieman yleistäen. Musiikkivalmennus valmennusopetuksen muotona on jatkoa varhaisiän musiikkikasvatukselle. Musiikkivalmennuksessa saadaan elämyksiä, taitoja ja tietoa muskarin työtapoja käyttäen, pääpainon ollessa yhteismusisointi, säveltapailu ja musiikin perusteiden alkeet. Soitinvalmennuksessa taas keskitytään enemmän yhden soittimen alkeisiin ja valmennus tähtää soitonopiskelun aloittamiseen. Molempien muodot voivat sisältää eri soittimiin ja soitonopiskeluun tutustumista.

Lehtomäki on valinnut työhönsä esimerkkitapauksiksi kolme musiikkiopistoa, joiden opetustarjontaan hän on tutustunut tarkemmin. Näissä opistoissa tarjolla oli musiikkivalmennusta ja soitinvalmennusta. Opetukset sisällöt ja ikäryhmät vaihtelivat, mutta pääsääntöisesti soitinvalmennus oli suunnattu 6-7-vuotiaille ja musiikkivalmennus vaihdellen 6-12-vuotiaille. Lehtomäen mukaan opetuksessa on merkittävää se, että sen avulla entistä useampi lapsi pääsee aloittamaan soitonopiskelun alkeita. (Lehtomäki 2011, 13, 18-19.)

Valmentavan opetuksen pohjana on erilaisia lähtökohtia ja tavoitteita. Opetus voi tukea instrumenttiopintoja soittoharrastuksen alkuvaiheessa. Useimmiten valmentavaa opetusta tarjotaan ennen instrumenttiopintoja, jolloin tavoitteena voi olla soittimiin tutustuminen ja sopivan soittimen löytäminen. Opetus voi olla myös pitkäjänteisyyden ja tavoitteellisuuden harjoittelua pienten kotiläksyjen avulla. Samalla se on perheelle ja lapselle soittoharrastuksen kokeilua. Lähtökohtana voi olla myös musiikkiopiston puolelta tiettyjen soittimien markkinointi, joihin on vapaita oppilaspaikkoja tarjolla. Joissakin opistoissa menestyminen valmentavassa opetuksessa on voinut korvata pääsykokeet ja johtaa suoraan oppilaspaikkaan. (Lehtomäki 2011, 21-22.)

Kokemukseni mukaan musiikin valmentavaa opetusta tarjotaan usein soitinvalmennuksena, jossa tutustutaan soittimiin yleisellä tasolla, tai soitinmuskarina, jossa keskitytään tietyn soittimen tai soittimien soittamiseen. Yleisimmin tarjolla on esimerkiksi kantele- tai pianomuskaria. Isoimmissa opistoissa mahdollisuuksia on enemmän. Haasteena valmennusopetuksessa lienee on se, kuka opettaa: onko varhaisiän musiikinopettajalla valmiuksia ohjata vaski- tai huilumuskaria, tai hallitseeko soitonopettaja pienten lasten mielekkään ryhmäopetuksen.

Soitinkaruselli on valmentavan opetuksen muoto, jota tarjotaan useissa musiikkioppilaitoksissa hieman eri nimikkeillä. Karuselli on suunnattu yleensä 6-8 -vuotiaille. Se sisältää soitotunnin pienryhmissä tai pareittain ja osassa opistoista lisäksi joko muskaritunnin tai yhteissoittotunnin. Soitin vaihtuu 4-6 kertaa vuoden aikana, mahdollisesti useamminkin, ja soitonopettajat vastaavat opetuksesta. Kuopion konservatorion esittelyssä kerrotaan, että soitinkaruselli on osa varhaisiän musiikkikasvatuksen valmennusopetusta. (Karuselliopetus. Kuopion konservatorio, Karuselli. Pohjois-Helsingin musiikkiopisto, Muskari ja soitinkaruselli. Pohjois-Kymen musiikkiopisto.)

Kuopion konservatoriossa toimiva Alkusoitto on 5-6 -vuotiaille tarkoitettu toimintamuoto, jossa lapsi saa muskaritunnin lisäksi soitinopetusta 2-3 lapsen ryhmissä joka viikko. Tarkoituksena on tarjota mahdollisuus tutustua ja varmistua soitinvalinnasta, kokeilla soittoharrastusta ja kehittää siinä tarvittavia valmiuksia. (Musiikkileikkikoulun opetustarjonta, Kuopion konservatorio.)

5.2 Musiikin perusopetus

5.2.1 Tavoitteet

Soitonopetuksen juuret ovat vahvasti mestari - oppipoika -perinteessä. Tästä on tultu, ja ollaan jatkuvasti tulossa, kohti oppilaslähtöisempää ja monimuotoisempaa opetusta. Oppimani mukaan soitonopetuksessa tavoitellaan oppilaan oman kiinnostuksen ja aktiivisuuden herättämistä. Opettajan kiinnostus oppilaan mielenkiinnonkohteita kohtaan on osa oppilaslähtöisyyttä. Tärkeimpiä tavoitteita on opettaa harjoittelutaitoja, oma-aloitteisuutta ja rakkautta musiikkia kohtaan. Koska esimerkillä on vahva vaikutus ja soitonopetuksessa se on myös välttämätöntä, on mallioppimisella aina paikkansa opetuksessa.

On tärkeää, että oppilas voi kokea iloa soittamisen ja soitonopiskelun yhteydessä. Ilo tekee oppimisen helpoksi, motivoi sekä lisää taiteellisuutta ja mielikuvitusta. Soittaminen voi antaa välineitä tunteiden ilmaisuun ja ihmisten kohtaamiseen. Myönteiset ja kannustavat esiintymiskokemukset auttavat kehityksessä ja motivaation ylläpitämisessä ja opettajan tehtävä on luoda siihen mahdollisuuksia. Jotta kokemukset olisivat positiivisia, opettajan on syytä kiinnittää huomiota esiintymiseen liittyviin käytäntöihin, jotka voivat aiheuttaa ahdistusta tai pelkoja. Sen vuoksi on hyvä sisällyttää opetukseen yhteismusisointia ja toisille esiintymistä opintojen alusta alkaen mahdollisimman paljon. (Hyry-Beihammer, Joukamo-Ampuja, Juntunen, Kymäläinen & Lepänen 2013, 157-158.) Mielestäni aivan soitonopetuksen alkuvaiheissa tärkein tavoite on motivaation ruokkiminen ja ylläpitäminen. Oman soittimen hallinnan oppiminen on keskeistä motivaation säilymisen kannalta, mutta se vaatii ponnistelua ja pitkäjänteisyyttä. Musiikki on perinteisesti yhteisöllistä. Varhaisiän musiikkikasvatus, tapahtuipa se musiikkioppilaitoksessa tai päiväkodissa, on myös yhteisöllistä. On tarpeellista pitää soitonopiskelun mukana varhaiskasvatuksessa opittu yhdessä tekeminen.

Opetushallituksen laatimista Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteista (TPLOOP 2017, 47-49) nousevat esille muun muassa luovuuden tukeminen ja valinnanvapaus. Yhteismusisointi kuvataan keskeiseksi osaksi opintoja. Oppilaan kiinnostuneisuus ja omat vahvuudet ohjaavat opintoja ja ovat opetuksen lähtökohtana. Opetuksen päätarkoitus on *”innostaa oppilas musiikin tavoitteelliseen opiskeluun ja musiikillisten taitojen pitkäjänteiseen kehittämiseen”*.

Soitonopetuksen osatavoitteina on ensinnäkin harjoitella esiintymistilanteiden hallintaa ja etsiä omaa, elävää ilmaisua ja ilmaisukeinoja. Tavoitteena on kannustaa tutustumaan myös eri taiteiden väliseen vuorovaikutukseen. Toiseksi mainitaan oppimaan oppiminen ja harjoittelu. Tavoitteena on ohjata oppilasta hallitsemaan soitintaan itsenäisesti käyttäen ergonomisia soittotapoja ja mielekkäitä harjoittelumenetelmiä. Oppilasta ohjataan myös korvakuulolta soittamiseen, merkitsemistapojen ymmärtämiseen sekä musiikillisten hahmotustaitojensa soveltamiseen musisoidessa. Lisäksi mainitaan teknologiaan tutustuminen sekä kuulonsuojaus. (TPLOOP 2017, 48.)

Kolmantena kokonaisuutena on kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen. Tavoitteena on ohjata oppilas kuuntelemaan omaa musisointiaan ja sopeuttamaan sen ympäröivään kokonaisuuteen, ohjata kehittämään musiikin luku- ja kirjoitustaitoja, ohjata musiikin rakenteiden hahmottamiseen ja tukea kasvua aktiiviseksi musiikin kuuntelijaksi. Neljäs tavoitekokonaisuus on säveltäminen ja improvisointi, jossa tavoitteiksi mainitaan oppilaan ohjaaminen omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja improvisoinnin, sovittamisen ja säveltämisen perustaitojen harjoitteluun. (TPLOOP 2017, 48.)

5.2.2 Työtavat

Soitonopettaja tarvitsee nykyään työssään monipuolisia taitoja, niin pedagogisia kuin musiikillisia ja sosiaalisiaakin. Tarvetta on myös projektien organisointiin, erityispedagogiikkaan, erilaisiin opetusmenetelmiin, ryhmänhallintaan, lapsen kehityksen ymmärtämiseen ja yhteisölliseen musisointiin liittyville taidoille. Suuri joukko soittooppilaista päätyy musiikin harrastajiksi ja kuuntelijoiksi. Pieni osa tähtää myös musiikin ammattilaiseksi. Opettajalla on oltava valmiuksia jokaisen oppilaan henkilökohtaiseen opintojen suunnitteluun. Mitä monipuolisemmat lähestymistavat opettajalla on käytössä opetettavaan aineistoon, sitä todennäköisemmin hän onnistuu erilaisten oppijoiden ohjaamisessa. Oppiminen perustuu tekemällä oppimiseen. (Hyry-Beihammer, Joukamo-Ampuja, Juntunen, Kymäläinen & Leppänen 2013, 150-156.) Musiikin laajan oppimäärän opinnot ovat pääsääntöisesti henkilökohtaista ohjausta. Kuitenkin oppilaalle tarjotaan monimuotoisia mahdollisuuksia yhteistoiminnalliseen musiikin tekemiseen ja oppimiseen. (TPOOP 2017, 51.)

Kokemukseni mukaan soitonopiskelun mielekkyyteen vaikuttaa olennaisesti hyvä ja luonteva suhde opettajan ja oppilaan välillä. Aito kiinnostus, läsnä oleminen ja kohtaaminen sekä ehdoton luottamuksellisuus ovat lähtökohtia opettaja - oppilas suhteelle. Erilaisia työtapoja soittotunnin yhteydessä malliopettamisen lisäksi voivat olla esimerkiksi sanallinen ohjaaminen, mielikuvien käyttäminen, korvakuulolta soittaminen, kuunteleminen, äänittäminen ja videointi, keskittymis- ja hengitysharjoitukset, yhteissoitto, liike ja liikkeen avulla visualisoiminen, oma keksiminen ja improvisointi, yhteinen suunnittelu, piirtäminen, nuottien kirjoittaminen tai erilaisten digitaalisten sovellusten, harjoittelumallien tai nuotinlukuharjoitusten käyttäminen. Opetukseen

voi sisällyttää varhaisiän musiikkikasvatukseen ja musiikin perusteiden opetuksen työtapoja. Vertaisoppiminen on vertaansa vailla. Kuten jo aikaisemmin on tullut esille, yhteismusisointi, esiintymiset ja osallistuminen erilaisiin projekteihin ovat tärkeitä työtapoja. Myös opettajia kannustetaan nykyisin jaettuun asiantuntijuuteen, vuorovaikutukseen ja vertaisoppimiseen ryhmäopetustilanteissa, sekä improvisoinnin ja luovuuden opettamiseen (Hyyri-Beihammer, Joukamo-Ampuja, Juntunen, Kymäläinen & Leppänen 2013, 158).

5.3 Yhtymäkohtia tavoitteissa ja työtavoissa

Taiteen opetussuunnitelman perusteiden yleiset tavoitteet (TPLOOP 2017, 10-11) koskevat sekä varhaisiän musiikkikasvatusta, että musiikin perusopetusta. Opetuksen tavoitteena on edistää taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä harrastamista. Arvo-perustan mukaan *”ihminen rakentaa elämänsä toimimalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa”*. Oppilas on aktiivinen toimija ja oppii tavoitteiden, myönteisten tunnekokemusten, ilon ja luovuuden tukemana. Oppimiskäsityksen mukaan kokemukset ja vuorovaikutus ympäristön kanssa, eri aistien käyttö ja kehollisuus ovat olennaisia oppimista edistäviä seikkoja.

Muskarissa moniaistillisuus ja kehollisuus ovat kiinteä osa toimintaa. On mielenkiintoista, että ne mainitaan yleisessä osiossa, joka koskee myös musiikin perusopetusta. Muut taiteenalat ja niiden tuomat mahdollisuudet mainitaan sekä varhaisiän musiikkikasvatukseen, että musiikin perusopintojen tavoitteissa. Musiikin perusopetuksen sisällöissä korostetaan yhteismusisoinnin merkitystä olennaisena osana opetusta, kun taas varhaisiän musiikkikasvatuksessa se on jatkuva tapa toimia. Mielestäni musiikin perusopetuksen tavoitteista esimerkiksi erilaisten esiintymistilanteiden hallinta, taiteidenvälinen vuorovaikutus, yhteismusisointitaitojen vahvistaminen, oppilaan omien kiinnostuksenkohteiden huomioiminen ja mahdollisuus monimuotoiseen musiikilliseen toimintaan perustelevat yhteistyötä varhaisiän musiikkikasvatuksen kanssa. Varhaisiän musiikkikasvatuksen kannalta yhteistyöhön kannustaa tavoite tarjota elämyksiä, hyvä pohja myöhemmille musiikkiopinnoille sekä instrumenttiopintoihin valmentavaa opetusta.

Sekä soitonopetuksen, että varhaisiän musiikkikasvatuksen päätehtävä on sama: luoda edellytykset hyvän musiikkisuhteen syntymiselle. Molempien tavoitteina on myös se, että oppilas iloitsee osaamisestaan, kehittyy luovassa ajattelussa, tuottamisessa ja ratkaisujen etsimisessä. Molempien osa-alueiden tavoitteina on tukea oppilasta saavuttamaan terve itsetunto, myönteinen minäkuva ja hyvät vuorovaikutustaidot. Yhteisenä tavoitteena on myös antaa valmiuksia musiikkiopintojen jatkamiseen. Vielä merkittävänä asiana, osallisuuden ja tekemisen kautta oppilasta ohjataan ymmärtämään musiikkia osana laajempaa kulttuuria. (TPLOOP 2017, 47.) Tärkein yhtymäkohta varhaisiän musiikkikasvatuksen ja musiikin perusopetuksen tavoitteiden välillä näyttää siis olevan koko musiikin opetuksen perusajatus ja lähtökohta. Työtaivoissa yhteistä puolestaan on se, että molemmissa ne ovat mielellään mahdollisimman monipuolisia. Soitonopetuksessa työtavat ovat pohjautuneet pitkään behavioristiseen oppimiskäsitykseen ja sillä saralla on vielä tekemistä.

6 Eläinten vuosi -projekti

6.1 Työn toteuttaminen

Toteutin opinnäytetyön tutkimuksellisenä kehittämistyönä, joka kohdistui Ylä-Savon musiikkiopistoon. Vuonna 2015 aloitin opiskelun Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja pitkillä automatkoilla lisälmesta Jyväskylään aloin riimittelemällä loruja matkan kuluksi. Tein elämäni ensimmäisen lastenrunon ja pikkuhiljaa niitä tuli lisää. Osasta loruista syntyi lauluja ja kevättalvella 2016 minulla heräsi ajatus, että Ylä-Savon musiikkiopiston muskariryhmät voisivat musisoida soitto-oppilaiden kanssa yhdessä omia laulujani hyödyntäen. Näin he pääsisivät näin uudella tavalla osallisiksi muun opiston toimintaan. Esittelin ajatuksen musiikkiopistossa toukokuun opettajien kokouksessa ja se sai hyvin myönteisen vastaanoton. Valitsin seitsemän sopivaa laulua ja tein niistä sovitukset eri soitinryhmille kesän ja syksyn aikana. Laulusarjasta tuli nimeltään Eläinten vuosi.

Lukuvuoden 2016-2017 aikana toimin itse Ylä-Savon musiikkiopiston huilunsoitonopettajan viransijaisena ja johdin projektia soitonopettajan ominaisuudessa. Opettajat harjoituttivat laulut omien oppilaidensa kanssa alkukevällä 2017. Maalis-huhti-

kuussa lauluja harjoiteltiin muskaritunneilla yhdessä muskarilaisten kanssa. Laulut jaettiin ryhmien kesken niin, että kaikki eivät opetelleet kaikkia lauluja. Yhdessä laulussa oli muskarilaisten mukana ohjaamani Allegretto-lapsikuoro tukemassa laulua ja yhden lauluista yksin kuoro esitti soittajien kanssa. Kokonaisuus nivottiin yhteen keraaliharjoituksessa ja esitettiin Eläinten vuosi -lastenkonsertissa lisäsalissa huhtikuussa. Konsertti toimi samalla soitinesittelynä esiintyville muskarilaisille ja yleisössä oleville lapsille ja aikuisille. Kehittämistoiminnan kesto sovitustyön alusta konserttiin ja kyselyihin oli noin vuoden, vaikkakin ajatukset, sävellykset ja suunnittelu alkoivat jo aikaisemmin ja kirjallinen työ valmistui myöhemmin. Projektin aikana olen havainnoinut, keskustellut eri tahojen kanssa ja suunnannut toimintaa uudestaan tarpeen mukaan. Konsertin jälkeen toteutin lomakekyselyn projektiin osallistuneille opettajille. Näin toivoin saavani selville, miten opettajat kokivat tällaisen yhteistyön ja mitä he odottavat siltä jatkossa. Puraan kyselyn vastaukset tämän luvun lopussa.

Ennako-oletukseni oli, että yhteistyö muskarilaisten ja soitto-oppilaiden välillä on antoisaa molemmille osapuolille. Ajattelin, että muskarilaisista oli hienoa päästä harjoittelemaan ja esiintymään vähän vanhempien, soitinta soittavien lasten kanssa. Uskoin sen innostavan musiikin pariin ja avartavan näköpiiriä. Aloittaville soittajille taas yhteissoitto on monin tavoin hyödyllistä, kivaa ja motivoivaa. Kokemukseni perusteella soittajalle on kannustavaa päästä soittamaan yhdessä pidemmällä olevien kanssa, mutta on myös kannustavaa päästä esittelemään opittua taitoa nuoremmille. Tässä projektissa molemmat puolet toteutuivat. Lisäksi ryhmässä esiintyminen on aloittelevalle soittajalle pehmeä lasku esiintymisiin, vähemmän jännittävää kuin se olisi yksinään, sekä innostavaa ja rohkaisevaa.

Toivoin, että konsertin harjoitusten ja toteuttamisen myötä opettajien välinen yhteistyö lisääntyy. Projektin alkuvaiheessa minulla oli epätarkka käsitys siitä, millainen työstä muotoutuisi ja mitä siihen sisältyisi. Mielessäni oli kuitenkin selvä mielikuva muskarilaisista ja soittajista esiintymässä yhdessä. Työ hahmottui ja rakentui vähitellen ja lopulliseen muotoon vaikuttivat työympäristö ja -yhteisö, tiedon ja kokemuksen lisääntyminen ja sen jäsentyminen. Ymmärsin, että tässä kehittämistoiminnassa yhdessä tekeminen, keskustelut, harjoitukset ja suunnitteleminen olivat tärkeämpiä kuin konkreettinen lopputulos: konsertti ja nuotit. Toiminnan vaiheet itsessään ovat

myös lopputulos. Vaiheiden myötä on tapahtunut toimijoiden oppimista ja oppilaitoksen sisällä on avautunut polku uudenlaisen toimintamallin käyttöön. Tulevaisuudessa tuo polku on pidettävä auki ja levennettävä sitä hiljalleen.

6.2 Sävellys- ja sovitustyö

Eläinten vuosi -runot saivat melodiat, jotka olivat mielestäni kiinnostavia, riittävän helppoja ja sanojen tunnelmaan sopivia. Osa lauluista oli jo ennestään valmiina. Osaan melodioita miettiessäni pyrin ottamaan huomioon pienten lasten mahdollisuudet toteuttaa niitä laulaen. Suurin osa niistä liikkuu välillä d1-d2. Laulut ovat kerronnallisia, sadunomaisia ja sopivat hyvin erilaisiksi leikkilauluiksi. Sanat ovat selkeät ja niitä on helppo kuvantaa lapsille eri tavoin. Lauluihin on myös helppo liittää taideintegraatioita, kuten tanssia, maalaamista tai nukketheateria. Rakensin laulukoeleman eläinaiheiseksi, koska eläimet ovat lapsille mieleinen ja läheinen aihepiiri. Lapsen on helppoa ja turvallista eläytyä ja kokea musiikkia eläinten kautta. Käytin joidakin lauluja työssäni ja keväällä 2016 oivalsin, että voisin hyödyntää sävellyksiäni muskarilaisten ja soitto-oppilaiden yhteismusisointiin. Aloitin sovitustyön kesällä 2016 ja tein sen syksyn mittaan työni ohessa loppuun. Jaoin nuotit opettajille vuoden 2017 alussa.

Projektiin valitsemani seitsemän laulua ovat tunnelmilta, tempoilta ja rytmiltä vaihtelevia. Mietin tarkasti, mille soitinryhmälle mikäkin laulu sopisi parhaiten. Halusin suunnitella tasapainoisen kokonaisuuden, joka olisi vaihteleva, kiinnostava ja kestoltaan sopiva. Valitsin soittimet oman opistomme tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti: huilu ja klarinetti, viulu, kitara, kantele, piano, sello ja vaskisoittimet. Osassa lauluista on tarkoitus, että muskarilaiset soittavat rytmi- ja laattasoittimia, osassa leikkivät, tanssivat tai muuten eläytyvät. Muskarilaisten soitto-osuudet on kirjoitettu nuotteihin. Leikkimahdollisuudet olivat mielessäni jo sanoitusten ja laulujen tekovaiheessa.

Sovituksissa olen huomionut jokaisen soittimen alkeisopetuksen, muun muassa vapaat kielet ja helposti soitettavat äänet. Niiden pohjalta rakensin kaksi – neljä-äänisiä sovituksia, joissa yksi stemma on hyvin helppo, toinen on melko helppo ja kolmas tai neljäs vähän haastavampi. Ajatuksena oli, että jo alle vuoden harrastanut lapsi voi

osallistua yhteissoittoon esimerkiksi yhtä vapaata kieltä soittamalla tai muutaman tärkeimmän otteen hallitsemalla. Halusin, että jokaisessa kappaleessa on jokin kiinnostava juju tai efekti, esimerkiksi sävellajin tai tempon vaihdos, glissandoja, kielille lyöntejä tai trillejä. Tarkoituksena oli, että aloitteleva soitto-oppilas saa tutustua erilaisiin soittotapoihin siten, ettei niistä tule kuitenkaan itse tarkoitus.

Valitsin sävellajit niin, että vapaiden kielten ja helppojen äänien käyttö on mahdollista. Susihukka-laulussa se tarkoitti, että sävellajia jouduttiin laskemaan liian matalalle lasten laulukorkeutta ajatellen, mutta jouduin tekemään sen uhrauksen, että sain selloille soitettavissa olevan sävellajin. Vahingosta viisastuu ja jatkossa ottaisin sen huomioon jo sävellysvaiheessa. Tässä tapauksessa huomasin ongelman liian myöhään, että olisin voinut enää muuttaa laulun melodiaa. Toinen hieman matala laulu, Rouva kanan jumppa, voidaan tarvittaessa siirtää ylemmäksi C-duuriin, mutta se toimi 6-7 -vuotiaiden kanssa hyvin näinkin.

Varhaisiän musiikinopettajan näkökulmasta koen, että uusille lastenlauluille on tarvetta. Nykyään jo hyvin pienetkin lapset kuuntelevat paljon viihdemusiikkia, joka tulvii korviin joka puolelta. Säveltäjä, Uusinta Ensemblen taiteellinen johtaja ja kahden muskarilaisen isä Perttu Haapanen (2017, 22) kirjoittaa juuri tästä asiasta ja toteaa, että laulujen tekstit ovat usein lapsille vaikeita ja tarpeettomia. Hänen mukaansa muskari on vastapaino tälle suuntaukselle ja antaa mahdollisuuden aitoon musiikilliseen leikkiin ja yhdessä tekemiseen. Halusin käyttää projektissa nimenomaan uutta aineistoa tuttujen lastenlaulujen sijaan. Näin tämä konserttiprojekti tuntuu lapsista aivan erityiseltä ja heitä varten suunnitellulta. Uusien laulujen soittaminen on kiinnostavaa myös isommille lapsille.

6.3 Harjoittelua erikseen ja yhdessä

Projektissa olivat mukana Ylä-Savon musiikkiopiston 3-6 -vuotiaiden muskariryhmiä sekä soitinvalmennus- ja pianomuskariryhmä. Muskarilaisia oli yhteensä noin 50. Sovimme, että jokainen opettaja harjoituttaa oman instrumenttinsa kappaleen sopivaksi katsomansa soittoryhmän kanssa. Lisäksi kukin opettaja sopii varhaisiän musiikki-

kinopettajan kanssa soittoryhmän vierailusta muskaritunnille. Varhaisiän musiikinopettajana lukuvuonna 2016-2017 toimi Aino-Reeta Komulainen. Suunnittelin hänen kanssaan joitakin leikkejä ja ryhmäjakoja ja hän harjoitutti lapsia alkukevään aikana.

Jokainen soittoryhmä opettajineen kävi kerran tai kahdesti maaliskuun aikana harjoittelemassa lauluja yhdessä muskarilaisten kanssa muskaritunnin aikana. Noilla vierailuilla esiteltiin samalla soittimia, lapset saivat kuunnella ja katsella yhteissoittoa ihan läheltä ja lopulta laulettiin, leikittiin ja soitettiin kaikki yhdessä. Osalle opettajista yhteisharjoitusten järjestäminen oli haasteellista erilaisten aikataulujen ja matkapäivien vuoksi. Koska muskariryhmiä on hankalaa siirrellä, soitonopettajat joutuivat järjestelemään aikatauluja oppilaidensa kanssa. Osaan harjoituksista oppilaat tulivat itsenäisesti.

Harjoituttamani huilu-klarinetiryhmä säesti Tuhatjalkainen -laulua, jossa esiintyi kolmevuotiaiden muskariryhmä leikkien ja laulaen. Yhtyeessä oli kuusi huilunsoittajaa ja yksi klarinetisti. Kaksi huilistia oli aloittanut vasta syksyllä ja he olivat todella innoissaan päästessään yhtyeeseen soittamaan. Helpoin stemma sisälsi vain muutamia otteita, olennaista oli rytmitys. Kaikki soittajat innostuivat tehtävästä ja halusivat mielellään olla mukana säestämässä muskarilaisia. Tehtävä koettiin tärkeäksi. Kappaleen myötä aloittelijat saivat kokeilla trillejä, ”ti-ti-tyy linnun laulua” ja pidemmällä oleva soittaja pääsi soittamaan piccoloa.

Ensimmäisen kerran kävimme huiluryhmän kanssa muskarissa maaliskuun 20. päivänä. Käynti onnistunut hienosti ja oli mukava kokemus. Tunnelma oli aluksi hiljaisen kunnioittava. Lapset tarkkailivat ja kuuntelivat soittajia hyvin kiinnostuneina. Lopulta muskarilaiset leikkivät ja lauloivat innokkaasti säestyksen mukana ja laulu mentiin läpi useita kertoja. Opettaja Aino-Reeta Komulainen (21.3.2017) kertoi sähköpostissa, että harjoituksesta jäi hyvä mieli. Lapset olivat olleet aivan ihmeissään, että heitä säestettiin niin hienosti. Myöhemmin olin seuraamassa ja ohjaamassa myös sellistien, kanteleen, kitaristien ja viulistien yhteisharjoitusta.

Olin mukana useissa muissakin yhteisharjoituksissa. Selloyhtyeen vierailu muskarissa 3.4.2017 oli lapsille hyvin jännittävä. Selloa oli soittamassa neljä alakouluikäistä lasta. Muskarilaisilta tuli kysymyksiä, kuten ”Miksi niissä on niin kova ääni?”, eli soitto koettiin liian voimakkaaksi. Harjoitusta varten olisi ollut hyvä varata suurempi tila. Sello

nähtiin vaikuttavana soittimena, joka kuvasi hyvin Susihukka-laulun tunnelmaa. Muskarilaiset soittivat tässä laulussa sävelpaloja ja ksylofonia. Yhteisharjoitus oli tärkeä, lapset tarvitsevat oman aikansa ihmetelläkseen, mitä tapahtuu. Oma soittaminen ja laulaminen unohtuivat helposti vielä harjoituksissa, mutta konsertissa he keskittyivät hienosti esiintymiseen, eikä sellojen matala ja voimakas ääni enää ihmetyttänyt.

Kaksi kitaristiopiskelijaa kävi kolmevuotiaiden muskaritunnilla itsenäisesti. Olin varhaisiän musiikinopettajan sijaisena ja tilanne oli haastava, koska soittajat olisivat tarvitseet ohjausta, mutta huomioni meni lapsiryhmän ohjaamiseen. Harjoituksista selviydyttiin kuitenkin hyvin ja oma opettaja auttoi kitaristeja jälkikäteen. Viulistien kappale Konsertissa esitettiin isomman joukon, noin kymmenen hengen viuluyhtyeen sekä lapsikuoron voimin. Olin yhtyeen harjoituksissa kerran mukana ja kenraaliharjoituksissa meillä olikin hyvä yhteinen ajatus tempoista. Kappaleen helppous, vauhti ja rytmi tuntuivat olevan innostavia. Myös yhteissoitto lapsikuoron kanssa innosti viulisteja.

Projektin aikana minulla oli mahdollisuus ottaa vastaan opettajien ehdotuksia ja kuunnella mielipiteitä siitä, miten laulut ovat toimineet oppilaiden kanssa. Juttelin projektista eri opettajien kanssa ja kyselin heidän mielipiteitä, toiveita ja kuulumisia. Annoin opettajille vapaat kädet tehdä tarvittaessa pieniä muutoksia ja soveltaa lauluja tarpeen mukaan. Suurempia muutoksia ei tarvittu, joitakin välisoittoja lisättiin tai pieniä muutoksia tehtiin vielä kenraaliharjoituksissakin. Sillä perusteella tein sovituksiin pieniä muutoksia konsertin jälkeen, kun minulla oli parempi käsitys sovituksen toimivuudesta.

Kahteen lauluun liittyy olennaisesti runo. Halusin konserttiin monipuolisuutta ja liitin siihen ääntä ja kuvaa videoimalla lasten esityksiä runoista. Se oli mielestäni lapsille hieno tapa osallistua konsertin tekemiseen. Lauluihin Hiiri Herkkä Hiironen ja Rouvakan jumppa liittyvät runot toimivat ikään kuin laulujen alustuksena. Kuvasimme toisen opettajan kanssa runot kahdessa muskarissa niin, että lapset esittivät runoa pehmoleluilla ja minä olin kertojaääni. Runojen kuvaaminen oli hauskaa. Esitin ensin runon lapsille, sitten lapset saivat eläytyä siihen lelujen avulla samalla kun minä luin ja Komulainen kuvasi. Lopuksi katsoimme videoita yhdessä ja valitsimme parhaan otoksen. Videot näytettiin konsertissa salin takaseinällä laulujen välissä. Vanhemmilta pyydettiin kirjallinen lupa kuvausta ja esitystä varten.

6.4 Kohti konserttia

Kenraaliharjoituksessa 9.4.2017 käytiin koko konsertti kokonaisuudessaan läpi. Harjoitus oli erittäin tärkeä, koska vasta silloin nähtiin kunnolla, kuinka palaset sopivat yhteen. Samassa yhteydessä viimeisteltiin suunnitelmaa koskien muun muassa lavastusta, roudaamista, esiintyjien liikkumisia, istumapaikkoja ja esiintymispaikkoja. Lisäksi huomioitiin kaikki tarvittavat oheismateriaalit, soittimet ja muut välineet.

Olimme suunnitelleet paljon valmiiksi, mutta vasta kenraalissa näki todellisen tilanteen ja esille tuli monta uutta huomioon otettavaa seikkaa. Koska esiintymässä oli monta erilaista isoa kokoonpanoa, lavalle liikkumiset täytyi suunnitella erityisen huolellisesti. Lavajärjestyksen suunnittelu oli haastavaa, koska lapsiryhmät tarvitsivat paljon liikkumatilaa ja jokainen soittoryhmät erilaiset kalusteet. Kokonaisuus suunniteltiin siten, että liikuttelua oli mahdollisimman vähän ja mahdollisimman moni tarvike oli lavalla valmiiksi. Tarvittavat kaluston siirtelyt saatiin tehtyä hiljaisesti videon tai juonnon yhteydessä. Tavoitteena oli, että konsertin kokonaiskesto on 30 minuuttia, mikä on lastenkonsertille sopiva kesto.

Eläinten vuosi-lastenkonsertti oli 12.4.2017 Iisalmen Kulttuurikeskuksen Eino Säisä -salissa ja mukana oli kaikkiaan noin 120 lasta ja nuorta. Yleisössä oli noin 400 henkeä. Konserttiohjelma alkoi Tuhattajalkaisesta ja talven tulosta, johti kevään kautta kesään ja lopuksi heinäsiirkojen soittoon. Esitettävät laulut olivat Tuhattajainen (huilut ja klarinetti), Hiiri Herkkä Hiironen (kanteleet), Mäenlaskua (kitarat), Arvoitus (vasket), Rouva kanan jumppa (pianot), Susihukka (sellot) ja Konsertissa (viulut). Laulujen välissä esitettiin kaksi muskaritunnilla videoitua runoa, Mäenlaskua sekä Rouva Kana. Yleisössä istuneet muskarilaiset lauloivat innokkaasti mukana niissäkin lauluissa, joita eivät itse olleet esittämässä ja jotka osasivat. Viimeisessä laulussa koko yleisö pääsi mukaan, kun kaikki saivat pomppia heinäsiirkojen Konsertissa. Tunnelma konsertin aikana oli intensiivinen ja kiinnostunut, lopussa oli riemukas ja iloinen.

Olin lavalla lähes koko konsertin ajan juontajana, ohjaamassa huiluryhmää ja kuoroa sekä varhaisiän musiikinopettajan apuna muskarilaisia. Soitonopettajat huolehtivat omien oppilaidensa soittovuoroista. Kolme opettajaa huolehti roudaamisesta esitys-

ten välillä. Konsertin jälkeen pää oli tavanomaisesti pyörällä, mitähän tässä juuri tapahtui, menikö kaikki niin kuin piti ja ovatko lapset löytäneet vanhempansa? Mieli oli iloinen ja helpottunut.

Kuvio 1: Eläinten vuosi -konsertti, Rouva kanan jumppa.

Lastenkonserttia järjestäessä on hyvä miettiä tarkasti, miten lapset jaksaisivat parhaiten seurata puolituntisen konsertin alusta loppuun. Asiassa auttavat pienet asiat, kuten muuttuva valaistus ja tunnelma tai taustalle heijastettavat kuvat tai videot. Konsertissa käytettiin useita keinoja hyväksi ja tehostemiehet hoitivat työnsä hyvin. Konsertti oli hauska kokonaisuus erilaisia esityksiä, soittimia, videotykillä heijastettuja kuvia, tanssia, yhteisleikkiä, videoita, laulua ja soittoa. Videot toivat mukavasti vaihtelua ja jännittävää tunnelmaa himmennettyine valoineen sekä johdattelivat seuraavaan lauluun juontajan puolesta. Iisalmen Sanomien toimittaja teki konsertista mukavan jutun lehteen.

Projektissa, jossa on mukana paljon ihmisiä, projektin johtajan tärkeimpiä tehtäviä on myös hyvän hengen luominen ja positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen. Kiinnitin siihen huomiota koko kehitystoiminnan aikana ja erityisesti konserttipäivänä. Lapsilla ja aikuisilla oli hyvä mieli ja kaikki sujui rennosti.

6.5 Kysely opettajille

Tein kyselylomakkeen konserttiprojektiin osallistuneille opettajille (Katso liite 1). Kyselyssä selvitin muun muassa, miten opettajat ovat kokeneet yhteistyön, minkälaisia ilonaiheita tai haasteita projektissa on tullut vastaan ja haluavatko he tulevaisuudessa olla mukana vastaavanlaisissa projekteissa. Kysyin myös, minkälaisia hyötyjä tällaisesta toiminnasta voisi heidän mielestään olla.

Kyselyn toteuttaminen musiikkiopiston kevätkiireiden keskellä oli haastavaa. Opettajilla alkoi olla jo kevätkonsertit ja kesäloma mielessä. Sain kuitenkin toukokuun aikana vastaukset suurimmalta osalta osallistujista. Lähetin elokuussa kyselyn uudelleen ja lisäsin siihen yhden lisäkysymyksen (numero 3). Osa jo aiemmin vastanneista vastasi vielä lisäkysymykseen. Loput vastaukset sain syyskuun aikana, ja otin ne ilolla vastaan. Konserttiprojekti tuntui jääneen hyvin mieliin.

Kyselyyn vastasi seitsemän opettajaa, eli kaikki opettajat, jotka osallistuivat yhteistyöhön. Näistä kuusi ensimmäistä vastaajaa (V1= vastaaja 1 – V6 = vastaaja 6) ovat soitonopettajia ja seitsemäs vastaaja (V7) toimi varhaisiän musiikinopettajana. Vastaaja V5 toimi samanaikaisesti soitonopettajana ja varhaisiän musiikinopettajana. Vastaajista V5 ja V7 ovat siis ohjanneet projektissa myös muskarilaisia.

Opettajien vastaukset ilmensivät positiivista suhtautumista projektiin ja sen lopputulokseen. Ensimmäinen kysymys koski aikaisempia kokemuksia yhteistyöstä. Vastaajista viisi (V1, V3, V4, V5, V6) oli ollut jollain tavalla mukana varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen yhteistyössä aikaisemminkin: on käyty oppilaiden kanssa esittelemässä soittimia soitinvalmennuksessa ja muskariryhmissä, oppilaat ovat olleet mukana esiintymässä tai opettajat säestämässä muskarin konserteissa. Opiston pienemmissä toimipisteissä muskarilaiset ovat esiintyneet usein samassa konsertissa opiston oppilaiden kanssa. Musiikkiopiston oppilaat ovat säestäneet muskarilaisia ja soitinvalmennusoppilaat ovat myös esiintyneet yhdessä muskarilaisten kanssa. Eli opettajilla löytyy monenlaisia kokemuksia yhteistyöstä. On kuitenkin huomioitava, että aika moni luetelluista yhteistyön muodoista keskittyi yhden opettajan vastauksiin, joka toimii itse sekä soitonopettajana että varhaisiän musiikinopettajana. Jou-

kossa oli kaksi vastaajaa (V2, V7), jolle yhteistyö oli uutta. V2 kertoi, että projekti tarjosi kokemusta varhaisiän musiikkikasvatuksen työtavoista ja hän koki saaneensa ideoita omaan opetustyöhönsä.

Toisessa kohdassa pyysin kertomaan mielipiteitä, sekä hyviä, että kehitettäviä asioita yhteistyöprojektista. Vastaajista kaksi (V1, V2) olivat sitä mieltä, että yhteisharjoituksia muskarilaisten kanssa olisi voinut olla enemmän. Näin soittajat olisivat saaneet paremman käsityksen kokonaisuudesta. V2 kiitteli kuitenkin erittäin onnistunutta kokonaisuutta ja huomioi, että yleisö ja lapset nauttivat esityksestä. Loput vastaajat V3-V7 kertoivat positiivisia huomioita. Mainittiin, että kokemus oli myönteinen sekä itselle, että oppilaille. Kiiteltiin sitä, että oppilaat pääsivät tekemään yhteistyötä laulajien kanssa. Soitonopettaja V6 kertoi, että kappaleet ja esiintyminen innostivat oppilaita harjoittelemaan. Myös V3 kertoi, että onnistunut esiintyminen motivoi. V6 oli sitä mieltä, että konsertti oli elämys ja hienosti rakennettu. Positiivista palautetta tuli myös yhteistyön muodosta.

*Luulen, että soitonopettajien oli helppo lähteä projektiin mukaan, kun heillä oli selkeä tavoite: harjoituttaa tietty kappale tiettyyn konserttiin. Kaikilla soitonopettajilla ei ehkä ole kokemusta alle kouluikäisten kanssa työskentelystä, mutta nyt opet saivat siihen tuntu-
maa omien vahvuuksiensa kautta: olivat mukana projektissa oman soittimensa asiantuntijoina ja omien oppilaidensa opettajina ja muskarilaiset osallistuivat projektiin lähinnä laulamalla. (V5).*

Projektin johtaminen ja konserttiohjelman kokoaminen sopivan pituisesti ja asiantuntevasti saivat kiitosta. V5 kommentoi vaikeutta sopia yhteisiä harjoituksia erilaisten aikataulujen vuoksi. Heidän kappaleessaan kaikki esiintyjät saatiin yhteen vasta keraaliharjoituksessa. V7 koki, että projekti oli työläs, mutta sen arvoinen. Hänen mukaansa muskarilaisista oli mukavaa päästä esiintymään soittajien kanssa. Kappaleet ja etenkin leikit olivat lapsista hauskoja ja mieluisia.

Kolmannen kysymyksen, jossa tiedustelin laulujen ja sovitusten toimivuutta, lisäksi kyselyyn jälkikäteen ja sain siihen vastaukset viideltä opettajalta. Opettajien mielestä laulut olivat tarkoituksenmukaisia ja ”suoraan lasten maailmasta”. Vastauksissa käy-

tettiin termejä ”raikkaita”, ”mukaansa tempaavia”, ”mieleenpainuvia” ja ”sopivia lapsille”. Mainittiin, että laulut liittyivät vuoden kiertoon, kuten oli tarkoitus, ja olivat musiikillisesti erilaisia keskenään. V5 arveli, että ne olivat varmaankin yleisön mielestä mielenkiintoisia kuunnella. V5 kiitti myös sitä, että opettajat saivat luvan sovittaa kappaleita edelleen, jos jokin kohta ei toimi kyseiselle soittimelle. V7 oli sitä mieltä, että lauluissa oli sopivasti haastetta kullekin ikäryhmälle. Kappaleiden sovitukset toimivat hyvin myös muskarin näkökulmasta katsoen.

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin yhteistyön mahdollisia vaikutuksia eri toimijoiden kannalta. Ensinnäkin soitto-oppilaiden kannalta hyvinä vaikutuksina mainittiin vaihtelu, opetusta piristävä vaikutus, hyvä kokemus, innostavuus, mahdollisuus yhteissoittoon ja sen myötä musisointi- ja kuuntelutaitojen kehittyminen. Mainittiin, että yhteissoitto on tervetullutta pianisteille ja se lisää motivaatiota. Myös muskarilaisten osalta lapsilta oli saatu hyvää palautetta.

Muskarilaisilta saatu palaute oli mukavaa, heistä ilmeisesti oli jännää ja mieluista esiintyä ja harjoitella isompien soittajien kanssa. Voi olla, että joku vanhempi muskarilainen etenkin innostui jo jostain soittimesta, kun pääsi näkemään ja kuulemaan soittoa. (V7).

Toisaalta V5 kirjoitti, että hänen mielestään olisi hienoa, jos muskarilainen pitäisi musiikkiopiston soitto-oppilasta esikuvanaan ja haluaisi itsekin soittaa jotain soitinta. Toisin sanoen tätä pidettiin toivottavana yhteistyön vaikutuksena.

Toisena näkökulmana opettajan oman työn kannalta yhteistyön etuina nähtiin mahdollisuus saada uusia ideoita omiin opetusmenetelmiin. Hyvänä nähtiin myös oman soittimen tunnetuksi tekeminen muskarilaisille ja sitä kautta soittoharrastuksen pariin innostaminen. Tämä ajateltiin oman työn jatkuvuuden turvaamisena. Varhaisiän musiikinopettajien puolelta toivottiin, että opettajat innostuisivat esittelemään soittoa yhä enemmän, etenkin soitinvalmennuksissa. V6 kirjoitti pitävänsä yhteistyötä opettajille tervetulleena ja totesi, että yhteisillä projekteilla on vaikutusta työilmapiiriin.

Muskariopettajan työ voi olla aika yksinäistä, kun yhteistyötä harvemmin muiden opettajien kanssa on. Oli siis mieluisia hetkiä tehdä yhdessä ja suunnitella yhdessä. (V7).

Kolmantena näkökulmana oppilaitoksen kannalta myönteisinä asioina mainittiin opiston saama positiivinen näkyvyys konsertin myötä. Ajateltiin, että konsertti oli ikään kuin pieni opiston esittely, jossa näkyivät soittimet, laulua ja muskaria (V7). Yhteistyö voi innostaa uusia hakijoita musiikkiopistoon. V7 toteaa myös, että opiston työhyteistö pääsi tekemään laajemmin yhdessä.

On tärkeää, että opiston soitonopettajat ovat tietoisia, mitä musiikin varhaiskasvatustunneilla tehdään: kyse ei ole leikistä, vaan tavoitteellisesta toiminnasta. Toivon, että yhteistyöllä tätä tietoisuutta voidaan lisätä. (V5).

Itse asiassa mielestäni kaikki neljännen kysymyksen vastaukset ovat myös opiston etu, kuten esimerkiksi oppilaiden motivaation lisääntyminen, soittimien esittely ja työn jatkuvuuden turvaaminen, puhumattakaan hyvästä työilmapiiristä. Yhteistyöprojektin toivottiin edistävän ajatusta ”meidän opistossa kaikki musisoivat yhdessä” ja että erityisesti lastenkonserttien koonti tapahtuisi varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen yhteistyönä (V5).

Viidennessä kysymyksessä kysyttiin, miten varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välistä yhteistyötä voisi jatkossa kehittää tai onko se tarpeellista. Vastauksista kaksi ei osannut vastata kysymykseen. Yksi vastaajista koki, että voidaan ”jatkaa samoilla linjoilla”, eli yhteisillä esiintymisillä ja soitinesittelyillä.

Yhteistyö on ehdottomasti tarpeellista. Kannattaisin vastaavanlaisia yhteisesityksiä, kuten ”Eläinten vuosi”, myös pienemmässä mittakaavassa. Esim. pieniä yhteisesityksiä opiston oppilaskonsertteihin. (V2).

V4 ehdottaa, että opettajat voisivat napata oppilaita suoraan muskareista tiettyihin heille sopiviin soittimiin. Hän jatkaa, että se edellyttäisi tutustumista ja erilaiset yhteistyömuodot olisivat tässä tarpeellisia.

V7 kokee yhteistyön hyvin tarpeelliseksi. Hänen mukaansa kaikki yhteistyö on aina voimaannuttavaa ja innostavaa sekä oppilaille että opettajille. Vastauksessa toivotaan asenteiden kehittämistä ajattelusta ”muskariopet tekee ”tätä” ja instrumentin

opet "tätä" kohti yhteistä päämäärää, jossa musiikin opettajat tekevät yhdessä musiikkia. Keinoina voivat olla esimerkiksi jo aiemmin mainitut yhteiset ja muskarilaisten omat esiintymiset muissakin konserteissa, kuin muskarilaisten juhlissa, soittajien vierailut muskaritunneilla ja yhteistyö ihan tavallisilla tunneilla.

Viimeinen kysymys oli muodoltaan suljettu ja siihen vastattiin lyhyesti. Kysymykseen, oletko halukas yhteistyöhön tulevaisuudessa, kaikki vastasivat myöntävästi ja yksi aivan ehdottomasti. Hän kertoi myös, että opettaa päivittäin soittoa sekä varhaisiän musiikkikasvatusta ja voisi omassa työssään yhdistellä näitä enemmänkin.

7 Arviointia

Eläinten vuosi -kehittämistoiminnan lähtökohtana oli kokemani yhteistyön tarve soittonopetuksen ja varhaisiän musiikkikasvatuksen välillä. Kehittämiskohteena oli uusi materiaali, mutta myös musiikkiopiston työyhteisö. Tavoitteena oli tuottaa uutta materiaalia tukemaan ja lisäämään yhteistyötä sekä kokeilla sitä käytännössä. Halusin sekä lisätä opettajien välistä yhteistyötä, että saada selville heidän ajatuksiaan siitä. Mielestäni tavoitteet täyttyivät ja olen tyytyväinen projektin onnistumiseen. Projektin sisällä saavutettiin muitakin hyviä asioita. Kuten jo aiemmin todettiin, toiminnan vaiheet itsessään ovat myös lopputulos. Vaiheiden myötä on tapahtunut toimijoiden oppimista, kuten taidon ja tiedonsiirtoa opettajien välillä. Oppilaitoksen sisällä on päästy tutuiksi uudenlaisen toimintamallin kanssa. Arvioin tässä luvussa työtä tavoitteiden, kyselyvastausten ja omien havaintojeni pohjalta.

Haasteita ja vahvuuksia kehitystoiminnassa

Projekti toteutui suunnitellusti ja sovitussa aikataulussa. Sävellys- ja sovitustyö oli mukavaa työtä ja opin paljon sitä tehdessäni. Konsertti oli oikein onnistunut ja se sai positiivista palautetta. Kokonaisuudessaan Eläinten vuosi -projekti pysyi hyvin hallinnassa ja oli yhteistyön muotona hauska ja antoisa.

Projektin toteuttamisessa oli joitakin haasteita, jotka ovat tavanomaisia tämänkaltaiselle kehittämistoiminnalle musiikkiopistossa ja liittyvät työkentän kompleksisuuteen. Suurin haasteista oli ajallinen resurssi. Jokaisella opettajalla on oma perustyönsä ja lukujärjestyksensä eri paikkakunnilla liikkumisineen, itseni mukaan lukien.

Lisäksi musiikkiopistolla oli meneillään monia muitakin projekteja, konsertteja oli myös tiheästi. Aikataulujen yhteensovittaminen oli haastavaa. Opettajien mukanaolo harjoituksissa oli tärkeää, aina se ei toteutunut. Myös joitakin yhteisharjoituksia peruuntui sairastumisten takia, eikä niitä ollut mahdollista korvata. Tällaisessa projektissa haasteena on suuri määrä hallittavia osia ja yksityiskohtia, varsinkin kun mukana on monta osapuolta. Siihen nähden kaikki sujui erinomaisesti.

Opettajien sitoutuneisuus projektiin oli mielestäni todella hyvällä tasolla, vaikkakin sitä on vaikea arvioida. Jokainen osallistui omien mahdollisuuksiensa mukaisesti. Projektin aikana ei pidetty kaikkien osallistujien yhteisiä palavereja, vaan projektista keskusteltiin eri opettajien kanssa erilaisissa vapaamuotoisissa tilanteissa. Asioista sovittiin myös opettajien yhteisissä kokouksissa tarvittaessa. En myöskään halunnut sitoa liikaa opettajia ja heidän aikaansa, vaan jätin jokaiselle tilaa toimia tässä projektissa oman tilanteensa sallimalla tasolla ja käyttämään aikaa sen mukaisesti. Suurin rooli oli tietenkin varhaisiän musiikinopettajalla, jonka kanssa yhteistyö oli tiivistä.

Oma työnkuvani projektin aikana oli eräs haaste ja vaikeutti havainnointia. Olin tuon vuoden huilunsoiton viransijaisena, kun luontevinta projektin kannalta olisi ollut toimia varhaisiän musiikinopettajana. Näin en voinut itse ohjata lauluja muskarilaisille. Hyvänä puolena oli, että pääsin mukaan useisiin yhteisharjoituksiin ja sain kokea projektin soitonopettajan näkökulmasta. Toimin myös muutamia kertoja varhaisiän musiikinopettajan sijaisena kevään aikana, joten silloin pääsin ohjaamaan lapsille konserttiohjelmaa. Lisäksi tunneilla tekemässä videoita, sekä tietenkin ohjasin apuna kenraaliharjoituksissa.

Projektin erityisenä vahvuutena oli työyhteisön positiivinen henki, jonka ansiosta oli helppo lähestyä opettajia ja tehdä yhteistyötä sen kaikissa vaiheissa. Kollegoiden avoin mieli uusia ideoita kohtaan ja heittäytyminen inspiroivat. Erityisesti yhteistyö varhaisiän musiikinopettajien kesken toimi hienosti ja oli yksi kantava voima. Työnantajan myönteinen ja kannustava asenne sekä resurssit edistivät projektin onnistumista. Tärkein vahvuus lienee oma innostuneisuuteni, joka vei toimintaa eteenpäin. Ilman innostusta ja omaa halua ei tällainen projekti onnistuisi. Projektissa, jossa on mukana paljon ihmisiä, projektin johtajan tärkeimpiä tehtäviä on myös hyvän hengen luominen ja positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen. Kiinnitin siihen huomiota koko kehitystoiminnan aikana ja erityisesti konserttipäivänä.

Eläinten vuosi -laulut

Lastenlaulujen tekeminen oli virkistävää ja innostavaa puuhaa. Opin esimerkiksi laulujen soveltamista muskaritoimintaan. Sovitustyössä opin muun muassa huomioidaan erilaisten soittimien ja alkeisopetuksen tuomia vaatimuksia. Eri näkökulmien yhteensovittaminen vaati vaivannäköä. Joidenkin laulujen sävellajivalinnat olivat hankalia ja joihinkin sovitukseen olisi tarvittu enemmän ajallista panostusta, jota työn ohessa ei riittänyt. Erityisen innostavia soitinsovituksia omasta mielestäni ja havaintojeni perusteella olivat Konsertissa, Hiiri herkkä hiironen, Tuhatjalkainen ja Susihukka. Myös Rouva kanan jumppa motivoi soittajia ja oli myös muskarilaisten suosikkilaulu.

Opettajien vastauksien ja omien havaintojeni perusteella materiaali oli tarkoituksensa sopivaa. Eläinaiheiset laulut olivat lapsille läheisiä ja helposti sisäistettäviä, ”suoraan lasten maailmasta”. Laulut olivat raikkaita ja uusia, sanoituksilta mielenkiintoisia ja melodioilta vaihtelevia. Materiaali, joka on räätälöity muskarin ja soitonopetuksen yhteiskäyttöön, on mielestäni käyttökelpoista ja tarpeellista. Sovituksissa eri soitinryhmät pääsivät oikeuksiinsa. Koin, että projektissa soittajien motivaatio oli erittäin hyvä ja he olivat innostuneina mukana. Se, että laulut oli sävelletty juuri heille soitettaviksi, toi lisäarvoa projektille. Opettajien vastaukset tukevat tätä. Monia tuttuja lastenlauluja voidaan säestää soitto-oppilaiden kanssa melko pienellä vaivalla sointujen pohjalta, mutta uskon, että yhteistyö on mielekkäämpää, kun sovitukset on tehty tarkoitusta varten. Uudet laulut voivat motivoida uudella tavalla, kuten tässä työssä kävi.

Yhteistyömuodon toimivuus

Kyselyistä selvisi, että jotkut soitonopettajat olivat tehneet aikaisemmin paljonkin yhteistyötä varhaisiän musiikinopettajien kanssa, toiset taas eivät juuri lainkaan. Tämänkaltaiseen projektiin mukaan lähteminen riippuu opettajan omasta innostuneisuudesta ja suuntautuneisuudesta. Yhteistyöinnokkuuteen vaikuttavat varmasti myös opettajan tiedot sen hyödyistä ja varhaisiän musiikkikasvatuksen merkityksestä. Yksi vastaajista toimi sekä varhaisiän musiikinopettajana, että soitonopettajana. Hänelle yhteistyö oli itsestään selvä asia. Kyselyvastausten perusteella voidaan päätellä, että

yhteistyö oli opettajille tervetullutta ja sitä halutaan jatkossakin. Erityisesti pianonsoiton- ja varhaisiän musiikinopettaja kokivat työnsä olevan usein yksinäistä, vertaistuki on tarpeellista ja kollegiot ylittävä yhteistyö tärkeää.

Projekti oli monelle opettajalle uudenlainen kokemus. Kaikki opettajat kokivat sen joko hyvänä vaihteluna tai positiivisena kokemuksena sekä itselle, että oppilaille, vaikkakin harjoituksia olisi saanut olla enemmän. Useampi opettaja kommentoi, että yhteinen esiintyminen innosti oppilaita harjoittelemaan. Jo pelkästään tämänkin takia yhteistyö oli mielestäni kannattavaa. Oli hedelmällistä toteuttaa tilaisuus, jossa esiintyjät saivat esiintyä nimenomaan lapsille ja toisten lasten kanssa. Tällaisessa tilanteessa on monta innostavaa tekijää. Vasta-alkajien ottaminen mukaan oli myös tärkeää. Huomioideni perusteella se oli heille erityisen kannustavaa.

Huomasin myös, että soittajat motivoituivat uudeltaisesta yhteissoittotehtävästä. He kokivat tekevänsä tärkeää työtä ollessaan pienempiensä esimerkkeinä ja säestäjinä, ainakin huiluryhmän osalta voin todeta sen. Näin oma soittotaito sai uudenlaisen käytännönmerkityksen. Jollakin soitinryhmällä innostus oli ehkäpä heikompi. Se johtui siitä, että kommunikointi opettajien välillä jäi vähäiseksi, harjoituksia ei saatu järjestettyä tarpeeksi ja soittajat tunsivat mahdollisesti epävarmuutta. Huomioideni ja kyselyvastausten mukaan myös muskarilaiset lähtivät lauluihin innokkaina mukaan ja ottivat yhteisharjoitukset kaikella pienen lapsen vakavuudella ja tärkeydellä. Konsertti sekä kenraaliharjoitus antoi muskarilaisille mahdollisuuden seurata toisten esityksiä ja soittajia katsomossa. Ne olivat mielestäni arvokkaita hetkiä.

Projekti oli yhteistyön muotona hyvin toimiva. Kuten eräs opettajista arveli, opettajien oli helppoa lähteä mukaan yhteistyöhön omasta osaamisalueesta käsin. Konsertti tuntui yhdistävän opettajia, ainakin varhaisiän musiikinopettajan näkökulmasta katsottuna. Musiikkiopiston ainoana päätoimisena varhaisiän musiikinopettajana työ voi joskus tuntua yksinäiseltä tai ainakin hyvin itsenäiseltä, kuten vastauksistakin kävi ilmi. Projekti toi muut opettajat mukaan muskarin maailmaan. Se lisäsi ymmärrystä, arvostusta ja toi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Säännöllisesti toteutettuna se voi myös yhtenäistää opiston toimintaa. Yhteistyö on tarpeellista sekä opettajille, että oppilaille.

Projektin merkityksiä

Mielestäni varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen yhteisillä projekteilla on monia positiivisia merkityksiä kaikille osapuolille. Kyselyvastausten perusteella opettajat olivat saaneet yhteistyöstä ideoita omiin opetusmenetelmiinsä, ja se on mielestäni todella hienoa. Toimijoiden oppiminen oli yksi olennainen yhteistyön tarkoitus, ja sivutuote, yhteistyön kehittämisen lisäksi. Yhdessä tekeminen ja vaihtelu normaaliin työnkuvaan tekee hyvää opettajille ja työilmapiirille. Opettajista näkyi innostuneisuus uudenlaisen projektin edessä. He lähtivät mukaan ennakkoluulottomasti ja näkivät projektin mahdollisuutena monin tavoin. Opettajista jotkut ovat selvästi havahtuneet huomaamaan muskarin merkityksen oman työnsä jatkuvuuden kannalta. He näkivät projektin mahdollisuutena esitellä omaa soitinta muskarilaisille sekä heidän perheilleen.

Muskarilaisten vanhemmat arvostivat huomioideni mukaan sitä, että heidän lapsensa pääsivät mukaan tällaiseen toimintaan. He toivat lapsia aktiivisesti harjoituksiin ja kenraalin, ja konserttiin osallistumisprosentti oli hyvä. Opettajien vastauksissa tuli esille soitonopettajan toive, että muskarilaiset pitäisivät soitto-oppilaita esikuvinaan. Se on mahdollista vain, jos he näkevät heitä säännöllisesti. Muskarilaisilta saatu palaute projektista oli hyvää. Konsertissa muskarilaiset istuivat eturiveissä katsomassa ja tunnelma tuntui olevan korkealla. Osattuja lauluja laulettiin mukana ja soittajia seurattiin tarkasti. Yhteiset toiminnat soittajien kanssa lisäävät mahdollisuuksia siihen, että muskarilainen löytää oman innostuksen ja halun soittaa itsekin.

Yhteistyön merkitys soittajille oli selkeästi positiivinen. Se oli motivoivaa, toi vaihtelua ja mahdollisuuden oppia yhteissoittotaitoja. He saivat toimia esimerkkeinä, säestäjinä, saivat mukavan esiintymiskokemuksen ja pääsivät osallisiksi yhteiseen tekemiseen. Se toi yhteissoiton piiriin sellaisiakin, jotka eivät olleet aikaisemmin päässeet mukaan. Omien havaintojeni mukaan konsertti oli hyvin innostava aloitteleville soittajille.

Koko kehittämistoiminta oli hyvää mainontaa opistolle. Opistomme sai näkyvyyttä paikallisessa sanomalehdessä. Muskarilaisten ja soittajien vanhempien kautta tuli paljon myönteistä näkyvyyttä esimerkiksi käytäväkeskusteluissa, joita käytiin harjoi-

tuksien yhteydessä. Monet vanhemmat olivat myös seuraamassa kenraaliharjoituksia. Konsertissa oli yleisönä paljon lapsiperheitä, esiintyjien vanhempia ja sukulaisia. Lapsiperheet ovat keskeisessä asemassa musiikkiopiston toiminnan kannalta. Yhteistyöprojektien merkityksiä voi mieltä siltäkin kannalta, kuinka muskarilaisten vanhemmat saadaan mukaan koko opiston toimintaan. Yhteisesiintymiset soittajien kanssa lisäävät muskarilaisten perheiden tietoa opiston toiminnasta. Se luo kiinnostusta ja esimerkiksi perheen muut lapset voivat saada sytykkeitä musiikkiin. Kokemukseni mukaan vanhemmat todella arvostavat tällaista panostusta. Muskaritoiminta riippuu paljon vanhempienkin arvostuksesta, heidän lapset ilmoittavat ja tuovat muskariin.

Tässä yhteistyön muodossa erityisesti varhaisiän musiikinopettajan rooli on työläs, mutta antoisa: hän saa tehdä yhdessä usean soitonopettajan kanssa. Soitonopettajilla vaivaa on vähemmän, he toimivat vain varhaisiän musiikinopettajan kanssa, jokainen erikseen. Toisaalta kenraaliharjoituksessa ja konsertissa he pääsivät näkemään muiden esitykset. Mielestäni on hyvä, että jokainen soitonopettaja on välillä mukana lastenkonserteissa, ja tällainen projekti edistää sitä asiaa. Kuten eräässä vastauksessa toivottiin, yhteistyön kautta opettajien tietoisuus varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteista ja työtavoista lisääntyy. Muskari ei ole pelkkää leikkiä, vaikka sitäkin siihen sisältyy, vaan tavoitteellista musiikkikasvatusta. Projektin myötä otettiin lisäaskel sitä kohti, että lastenkonsertit järjestetään koko opiston yhteistyönä.

Suomen 100-vuotisjuhlavuotena 2017 musiikkiopistomme teemana oli ”tehdään yhdessä”. Teema sopi hyvin yhteen kevään lastenkonserttiyhteistyön kanssa. Tuntuu siltä, että varhaisiän musiikinopettajana minun on mahdollista järjestää yhteistä toimintaa kollegioiden yli. Se vaatii omaa aktiivisuutta, mutta palkitsee monin tavoin. Kokemukseni mukaan projektin myötä opettajien ymmärrys ja tieto varhaisiän musiikkikasvatuksesta on lisääntynyt. Se avaa lisää väyliä erilaisiin yhteisiin toimintoihin. Kynnys muskariluokkaan ja sieltä ulos tuntuu olevan hieman matalampi yhteistyöprojektin jälkeen. Useat opettajat ovat osoittaneet kiinnostusta lastenkonsertteja ja muskarilaisten tilaisuuksia kohtaan ja ovat olleet halukkaita uusiin yhteistyöprojekteihin. Tästä esimerkkinä voin mainita toteutetut Suomi 100 – muskarityöpaja sekä vuosittainen lapsen oikeuksien päivän konsertti.

8 Pohdinta

7-vuotias tyttäreni on soittanut viulua vajaan vuoden musiikkiopistossa tätä kirjoittaessani. Kysyin häneltä hiljattain, haluaisiko hän tulla muskarilaisten kevätjuhlaan soittamaan pienessä soittoporukassa. Vastaus kuului: ”Joo! Haluaisin päästä esiintymään toisten kanssa isoon saliin!” Jatkoin kysymällä, miksi se olisi mukavaa. Hän vastasi, että yhdessä esiintyminen ei ole ”läheskään niin jännittävää, vaan se vain naurattaa”. Lisäksi hän kommentoi, että on kiva, että ei ole aina porukan pienin, vaan mukana on muita pienempiä. Vuosi sitten hän oli esiintymässä muskarilaisena Eläinten vuosi -konsertissa ja sain seurata projektin vaikutuksia omassa perhepiirissä. Konsertti oli lisäponnin musiikkiopistoon pyrkimisessä ja viulun valikoitumisessa soittimeksi. Lapsen musiikillisessa kehityksessä juuri 6-vuotiaana on meneillään herkkä kausi ja yhteinen musisointi osui sopivaan aikaan.

Eläinten vuosi -yhteistyössä yhdistyi kaksi hienoa mahdollisuutta: lisätä yhteismusisoitinta soittamisen alkeistasolla sekä laajentaa varhaisiän musiikkikasvatuksen oppimisympäristöä. Sekä varhaisiän musiikkikasvatuksen että soitonopetuksen yhteisenä tavoitteena on antaa valmiuksia musiikkiopintojen jatkamiseen sekä merkittävänä asiana, ohjata oppilasta osallisuuden ja tekemisen avulla ymmärtämään musiikkia osana laajempaa kulttuuria. Se että lasten kanssa lähdetään ulos muskariluokasta konsertoimaan soittajien kanssa tai se, että soittajien kanssa mennään muskariluokkaan säestämään, on osaltaan juuri sitä osallisuutta ja tekemistä osana yhteistä musiikkikulttuuriamme.

Kuten aikaisemmin todettiin, musikaalisuus ei kehity eristyksissä, vaan lapsen musiikillinen oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi. Parhaiten se onnistuu ympäristössä, jossa on tarjolla monipuolisia taide- ja kulttuurielämyksiä. Sellaisia halusin tarjota muskarilaisille yhteiskonsertissa soittajien kanssa. Eri tasoisten vertaisryhmien yhteinen toimiminen onnistui Eläinten vuosi -toimintamuodossa. Useissa tutkimuksissa jo vuosikymmenien aikana on todettu, että sosiaaliset tekijät ovat hyvin merkityksellisiä musiikillisen oppimisen ja menestymisen kannalta. Viimeaikaisten oppimiskäsitysten näkökulmasta tieto syntyy oppimiskulttuurin ja siinä tapahtuvien toimintojen myötä. Musiikin oppiminen on osallistumista, vuorovaikutusta yhteisöissä, sopeutumista ja yhteisten merkityksien luomista. Osaksi uutta yhteisöä tullaan vähitellen

syventyvän osallistumisen avulla. Eläinten vuosi -yhteistyö mahdollisti muskarilaisten pääsyn osaksi soitonopetuksen yhteisöä toiminnan ajaksi. Se avasi heille näköalaa soittamisen maailmaan. Kaksi erilaista oppimisympäristöä yhdistyivät ja toimijat saivat navigoida syntyneessä tilassa. Nämä yhdistymiset lisäävät mahdollisuuksia siihen, että lapsi uskaltaa ja haluaa tulla osaksi musiikkiopiston yhteisöä jatkossa.

Muskarilaiselle ja heidän perheilleen Eläinten vuosi -yhteistyön kaltaiset toiminnot tuovat jatkuvuutta ja yhtenäisyyttä oppimispolkuun musiikkiopistossa ja tämä on mielestäni tärkeä asia. Vuosien varrella erilaisissa projekteissa myös muut talon opettajat voivat tulla tutuiksi, ymmärrys soiton opiskelusta ja soittimista lisääntyy ja jatkumo muskarista soitto-oppilaaksi on luonnollisempi. Myös opettajat näkevät muskarilaisia ja muskarin työtapoja, mikä voi helpottaa yhteistyön aloittamista uuden, ehkä jo ennestään tutun soitto-oppilaan kanssa. On opiston etu, että opettajien tietämys varhaisiän musiikkikasvatuksen työtavoista kasvaa.

Kuten etukäteen arvelin, näytti siltä, että muskarilaisista oli hienoa päästä esiintymään soittajien kanssa ja se innosti musiikin pariin. Konsertti sai myös hyvin näkyvyyttä ja seuraavana syksynä muskariin tuli innokkaiden jatkajien lisäksi paljon uusia muskarilaisia, yhteensä lähes kaksinkertaisesti edelliseen vuoteen verrattuna. Konsertti oli muskarilaisille elämys. Jokainen ryhmä oli harjoitellut yhden-kaksi laulua. Lapsista oli varmasti jännittävää nähdä toisten esitykset, erilaiset soittimet ja yleensäkin kokonaisuus valmiina. Leikki-ikäisen lapsen mieli seikkailee mielellään sadun ja keksimisen maailmassa. Lapsi rakastaa roolileikkejä ja eläytymistä tarinoihin. Eläinten vuosi -lauluihin voi eläytyä helposti pienten draamallisten tai kuvallisten apukeinojen avulla. Lauluissa muun muassa leikittiin tipuja, kasvettiin siemenestä kukaksi ja eläydyttiin hiiren talven odotukseen. Yhdessä toimimisen harjoittelu on leikki-ikäiselle mielekästä ja se onnistuu useimmiten hyvin. Projektin lauluissa toteutettiin parileikkejä ja piiritansseja, jotka harjoittavat sosiaalisia taitoja. Soittamisen harjoittelu lähtee aina liikkeelle kehorytmeistä. Leikkilauluissa oli mukana kehorytmejä, osassa lauluista oli käytössä myös soittimia, kuten triangelit ja sävelpalat.

Projektin aikana olen oppinut paljon tavoitteellisesta suunnittelusta. Olen oppinut myös lapsille sopivien laulujen tekemisestä ja valitsemisesta. Tietotasoni ei ollut näin hyvä vielä siinä vaiheessa, kun sävelsin laulut. Nyt tekisin joitakin asioita toisin,

esimerkiksi mieltisin tarkemmin laulujen ambituksia. Projektia johtaessani sain lisää organisointitaitoja ja kokemusta konsertin järjestämisestä. Olen järjestänyt useita lastenkonsertteja aikaisemminkin, mutta tässä projektissa toimijoita oli enemmän ja päävastuu minulla. Sain varmuutta Sibelius-nuotinnusohjelman käyttöön. Tärkeimpänä asiana, olen saanut lisää tietoa ja alan asiantuntijuutta, sekä oppinut tiedonhankintataitoja. Olen käyttänyt lähteitä hyvän tavan mukaisesti ja pitänyt pienimuotoista päiväkirjaa toiminnan aikana. Kysyin muskarilaisten vanhemmilta kirjalliset luvat lasten videointiin ja niiden esittämiseen konsertissa. Kyselylomakkeet käsittelin niin, että opettajien henkilöllisyys ei tule esille.

Tässä opinnäytetyössä on ollut todella iso työ, eikä se olisi onnistunut ilman työnantajan, työyhteisön ja perheen tukea. Koko projekti paisui suureksi, mutta innostuksen vallassa se eteni omalla painollaan. Olen oppinut paljon työn jokaisesta vaiheesta. Välillä kyseenalaistin omat motiivini. Minulle heräsi epäily, lähtikö koko yhteistyön tarve soitonopettajan taustastani, näinkö tarpeen vain omien lähtökohtieni takia? Oliko taustalla soitonopettajan halu tehdä muskarilaisista soittajia? Päädyin lopputulokseen, että vaikka taustani olisikin auttanut minua huomaamaan joitakin asioita, se ei tarkoita, että ne olisivat turhia. Mukana vaikuttamassa on ollut useita motiiveja, kuten halu kokeilla säveltämistä erilaisille alkeiskokoonpanoille, laajentaa muskarilaisten oppimisympiristöä ja lisätä opettajien tietoisuutta varhaisiän musiikkikasvatuksesta.

Tällä alueella on paljon mahdollisuuksia kehitellä erilaisia muskarilaisten ja soittajien yhteisiä toimintoja, kuten musiikkisatuja, näytelmiä, konsertteja tai erilaisia valmentavan opetuksen muotoja. Vanhoja tuttuja lauluja voi sovittaa sopivaksi yhteiseen tekemiseen. Oppilaiden harjoittaminen säestystehtäviin ja yhteissoittoon vaatii aina paljon vaivannäköä, mutta se kannattaa. Jatkossa olen varmasti innokas samantyyppiseen toimintaan. Musiikkisadun tai -näytelmän toteuttaminen yhdessä koko musiikkiopiston kanssa olisi hauskaa. Myös pienimuotoisemmat yhteistyöt ovat välillä mukavia ja vähemmän vaativia. Minua kiinnostaisi myös mieltä lisää erilaisia tapoja lähentää varhaisiän musiikkikasvatusta ja soitonopetusta. Musiikkioppilaitoksissa ja uudessa opetussuunnitelmassa korostetaan nyt kovasti säveltämistä ja improvisointia, ja esimerkiksi niihin liittyvät yhteisprojektit voisivat olla antoisia. Olisi kiinnostavaa kehitellä toimintaa, jossa

yhdistyisi soittajien ja muskarilaisten improvisointi tai sävellykset. En osaa sanoa, olisiko se toimivaa tai mahdollista.

Eläinten vuosi -projektista voi olla iloa myös muissa musiikkioppilaitoksissa. Toivon, että joku saa ideoita omaan työhönsä tai työyhteisön toimintaan. Toivottavasti varhaisiän musiikkikasvatus ja soitonopetus lähenevät edelleen niin, että ne nähtäisiin samana, yhteisenä musiikin opettamisena kaikissa Suomen musiikkioppilaitoksissa.

Lähteet

- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014. 3. muutettu painos. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino. Viitattu 20.3.2017. http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Haapanen, P. 2017. Tosissaan leikkien. Trioli, Keski-Helsingin musiikkiopiston lehti 2017, 22
- Hodges, D.A. 2006. The musical brain. Teoksessa The child as musician. A handbook of musical development. McPherson, G. Oxford University Press, 51-68.
- Huhtinen-Hildén, L. 2013. Kanssakulkijana musiikin alkupoluilla. Teoksessa Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Toim. Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. Juva: PS-kustannus, 130-149.
- Hyyry-Beihammer, E., Joukamo-Ampuja, E., Juntunen, M-L., Kymäläinen, H. & Leppänen, T. 2013. Teoksessa Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Toim. Juntunen M-L., Nikkanen H. & Westerlund H. Juva: PS-kustannus, 54-69.
- Jordan-Decarbo, J. & Nelson, J. A. 2002. Music and early childhood education. Teoksessa The new handbook of research on music teaching and learning. Oxford University Press, 210-215.
- Kantola, E. & Koskinen, S. 1991. Musiikkivalmennus 6-vuotiaita pianisteja tukevana muotona. Sibelius-Akatemia kirjasto. eThesis. Viitattu 8.10.2017. <http://ethesis.siba.fi/ethesis/showrecord.php?ID=34297>
- Karuselliopetus. Kuopion konservatorion. Opetustarjonnan esittely verkkosivuilla. Viitattu 4.2.2018. <https://www.kuopionkonservatorio.fi/karuselli/>
- Karuselli. Pohjois-Helsingin musiikkiopisto. Opetustarjonnan esittely verkkosivuilla. Viitattu 4.2.2018. <https://www.phmo.fi/karuselli>
- Komulainen, A-R. 2017. Sähköpostiviesti 21.3.2017. Vastaanottaja Bergman-Vatanen, L. Konsertin harjoitusaikataulujen sopimisia ja palautetta harjoituksista.
- Krokkfors, M. 2017. Laulaminen. Helppoa kuin hengittäminen. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 143-178.
- Lehtomäki, T. 2011. Valmennusopetus – silta musiikkileikkikoulusta musiikkiopistopointoihin. Proseminarityö. Musiikkikasvatus. Jyväskylän yliopisto.
- Lindeberg-Piiroinen, A. 2017. Musiikin kuuntelu. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 179-211.
- Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. 2017. Lapsi ja musiikki. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 63-141.

- Lindeberg-Piiroinen, A., Ruokonen, I. & Pantsu, L. 2017. Musiikkitoiminnan suunnittelu. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 339-407.
- Louhivuori, J. 2011. Voimakkaat musiikilliset kokemukset -kuorolaulajien kokemuksia. Julkaisussa Ihminen ja musiikki. Musiikillisen vuorovaikutuksen ulottuvuuksia. Toim. Lilja-Viherlampi, L-M. Turun ammattikorkeakoulu, 95-114.
- Luukkainen, O. 2017. Palkka kaikesta työstä. Opettaja – opetusalan järjestö- ja ammattilehti. 24.2.2017, 15.
- Marjanen, K. 2005. Varhaisiän musiikkikasvatus. Teoksessa Suomen musiikkikasvatuksen vuosikirja 2002-2004. Toim. Louhivuori, J. Suomen musiikkikasvatusseura FiSME ry, 61-67. Viitattu 10.3.2017.
https://tuhat.helsinki.fi/portal/files/22139755/img_427112159_0001.pdf
- MLL Vanhempainnetti. Lapsen kasvu ja kehitys. Viitattu 8.10.2017.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>
- Moore, D., Burland, K. & Davidson, J. 2003. The social context of musical success: A developmental account. British Journal of Psychology, 94, 529-549.
- Musiikkileikkikoulun opetustarjonta. Kuopion konservatorio. Viitattu 18.2.2018.
<https://www.kuopionkonservatorio.fi/musiikki/musiikinvarhaisianopinnot/musiikkileikkikoulu/5-6-vuotiaat/>
- Musiikkileikkikoulut – varhaisiän musiikkikasvatus. Musiikinopetus Suomessa. Viitattu 7.3.2017. <http://musiikinopetus.fi/>
- Muskari ja soitinkaruselli. 2017. Pohjois-Kymen musiikkiopisto. Viitattu 4.2.2018.
<https://www.pkmo.fi/muskari-ja-soitinkaruselli/>
- Nurmijärven uutiset. Muskarikonsertissa ennätysmäärä soittajia. Uutinen Nurmijärven musiikkiopiston konsertista Klaukkalan ala-asteella. Viitattu 16.12.2017.
<https://www.nurmijarvenuutiset.fi/artikkeli/134150-muskarikonsertissa-ennatysmaara-soittajia>
- Paananen, P. 2009. Musiikillinen kyky, kehitysvaiheet ja yksilöllisyys. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. Suomen Musiikkikasvatusseura FISME r.y. Vaasa: Ykkös-Offset, 139-155.
- Paananen, P. 2010. Rytmin tuottaminen syntymästä kouluikään. Teoksessa Musiikkipsykologia. Toim. Louhivuori, J. & Saarikallio, S. Jyväskylä: WS Bookwell, 217-233.
- Partti, H., Westerlund H. & Björk C. 2013. Oppimiskäsitykset reflektiivisen musiikkikasvattajan toiminnan ohjaajina. Teoksessa Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Toim. Juntunen M-L., Nikkanen H. & Westerlund H. Juva: PS-kustannus, 54-69.
- Peltomaa, A. 2010. Laulun kehityksen vaiheet varhaisiässä. Teoksessa Musiikkipsykologia. Toim. Louhivuori, J. & Saarikallio, S. Jyväskylä: WS Bookwell, 179-196.

Pola, M. 2014. Sadunmaan takatalvi. Musiikkisatukirja. Modus musiikki. Grano Oy. Kuopio

Ruokonen, I. 2016. Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikkaa. Finn Lectura.

Ruokonen, I. 2017. Integraatio ja eheyttäminen. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 305-335.

Seppänen, E. & Lindeberg-Piiroinen, A. 2017. Soittaminen. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 213-272.

Seppänen, E., Tarvonen, L. & Lindeberg-Piiroinen, A. 2017. Musiikkiliikunta. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna: Classicus, 273-304.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Opetushallitus. Helsinki: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino. Viitattu 20.1.2018. http://www.oph.fi/download/186920_Taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen Yliopistopainos.

Untala, H. 2009. Musiikkioppilaitoksissa työskentelevien varhaisiän musiikinopettajien ja rehtoreiden käsityksiä ammatillisen kehittymisen tarpeista ja suunnista – tarkastelukohteena varhaisiän musiikinopettajan työ. Pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Tampereen yliopisto. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/80998>

Varhaisiän musiikinopettajat ry. Mitä? Viitattu 7.1.2018. <http://www.vamory.fi/mita.php>

Vygotsky, L. 1978. Interaction Between Learning and Development. Julkaisussa Readings on the Development of Children. Toim. Gauvan, M. & Cole, M. New York: Scientific American Books, 34-41.

Liitteet

Liite 1. Kysely opettajille

Tämä on kysely Ylä-Savon musiikkiopiston opettajille, jotka osallistuivat keväällä 2017 soitonopetuksen ja varhaisiän musiikkikasvatuksen yhteistyöprojektiin ja Eläinten vuosi -lastenkonsertin toteuttamiseen. Kyselyllä haluan kartoittaa kokemuksia tehdystä yhteistyöstä. Voit vastata nimettömänä.

Kiitos projektiin osallistumisesta ja vastauksista!

1. Oletko aikaisemmin tehnyt yhteistyötä varhaisiän musiikinopettajan/soitonopettajien (varhaisiän musiikinopettajat) kanssa? Minkälaista?
2. Millainen kokemus sinulle jäi Eläinten vuosi -yhteistyöstä? Mikä oli hyvää, mitä tekisit toisin?
3. Olivatko laulut mielestäsi tarkoituksenmukaisia? Miten sovitukset mielestäsi toimivat?
4. Mitä vaikutuksia varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välisellä yhteistyöllä voi mielestäsi olla opiston, oman työsi tai oppilaiden kannalta?
5. Miten yhteistyötä varhaisiän musiikkikasvatuksen ja soitonopetuksen välillä voisi mielestäsi kehittää tulevaisuudessa tai onko se tarpeellista?
6. Oletko halukas yhteistyöhön tulevaisuudessa?

Liite 2. Konsertin mainos

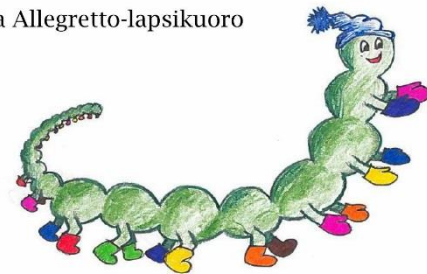

Liite 3. Konserttiohjelma

Lastenkonsertti
ELÄINTEN VUOSI

keskiviikkona 12.4.2017 klo 18.00 Eino Säisä -salissa

Tuhatjalkainen	puupuhaltimet ja 3-vuotiaiden muskarit
Hiiri herkkä hiironen	kanteleryhmä ja 5-vuotiaiden muskarit
Mäenlaskua -runo	videotallenne 3-vuotiaiden muskarista
Mäenlaskua	kitaratrio ja 3-vuotiaiden muskarit
Arvoitus	vaskiryhmä, pianomuskari, soitinvalmennusryhmä ja Allegretto-lapsikuoron isot
Rouva Kana -runo	videotallenne 5-vuotiaiden muskarista
Rouva Kanan jumppa	Ilona Heinonen ja Ilmari Utriainen, piano; 5-vuotiaiden muskari ja Allegretto-lapsikuoron pienet
Susihukka	selloryhmä, pianomuskari ja soitinvalmennusryhmä
Konsertissa	EL YSMO ja Allegretto-lapsikuoro

Liite 4. Lehtikirjoitus

Iisalmen sanomat 13.4.2017:

Yhdessä tehty eläinkonsertti tempaisi lapset mukaansa – prosessi oli lopputulosta tärkeämpi

Mikä on arvoitus? kyseli Allegretto-lapsikuoro. Takana vaskiryhmä. (Kuva: Senni Martikainen)

13.4.2017 Senni Martikainen

Muskarin ja Ylä-Savon musiikkiopiston yhteistyöprojektina toteutettu Eläinten vuosi -konsertti yhdisti musiikkiin vasta tutustuvien musiikkileikkikoululaisten ja musiikkiopistossa jonkin aikaa soittaneiden lasten taidot. Konsertissa esitettiin huilunsoiton opettajan **Laura Bergman-Vatosen** säveltämiä ja sanoittamia kappaleita.

– Halusimme madaltaa kynnystä, joka muskarin ja musiikkiopiston välillä on. Se, että näkee konkreettisesti isompien soittavan, helpottaa seuraavalle asteelle siirtymistä, konsertin organisoijana ja huilujen opettajana toimiva Bergman-Vatanen selittää. Konserttia varten harjoiteltiin paljon, vaikka aikataulujen yhteensovittaminen olikin välillä vaikeaa. Yhteensä mukana oli 120 lasta ja seitsemän opettajaa. Musiikkileikkikoulua eli muskaria Iisalmissa opettava **Aino-Reeta Hyvönen** ja kanteleopettaja **Tiina Viitala** ovat olleet suurena apuna konsertin järjestelyissä, sanoo Bergman-Vatanen.

Musiikkiopiston opettajat ovat harjoittaneet omat oppilaansa. Tämän jälkeen musiikkiopiston oppilaat ovat vierailleet muskaritunneilla.

– Tarkoituksena on, että lapset näkevät soittimia ja tutustuvat niihin.

Vastaanotto suurelle projektille on ollut hyvä. Sekä opettajat että oppilaat ovat olleet innokkaasti mukana.

– Tämä on nähty mahdollisuutena esitellä omaa soitinta.

Konsertin lomassa lisääntyvät myös esiintymisvarmuus ja tietysti kokemus.

– Esiintymässä on lapsia kolmevuotiaasta ylöspäin. Myös vasta syksyllä aloittaneet musiikkiopiston soittajat pääsevät esiintymään.

Eläinaiheiset laulut on sovitettu eri soitinryhmille. Soittimista kuultiin puupuhaltimia, kanteletta, kitaraa, vaskisoittimia, pianoa, selloa ja viuluja. Lisäksi ala-asteikäisten Allegretto-kuoro tuki laulamissa.

– Tekeminen on tässä se tärkein juttu. Oikeastaan prosessi on merkityksellisempi kuin lopputulos, Bergman-Vatanen sanoo.

Prosessi näkyy ja kuuluu koko konsertin ajan: Bergman-Vatasen laulut tempaisevat kuulijansakin mukaan. Muskari-ikäisten liikkeet tukevat laulua. Lavalla nähdään esimerkiksi hiiriksi ja kanoiksi pukeutuneita lapsia. Konsertin päätöskappale Konsertissa tarjoaa koko yleisölle hyppytuokion ennen kotiinlähtöä.

Klarinettia konsertissa soittanut **Linda Bergman** kertoo, että soittaminen on kivaa.

Hän esiintyi puupuhallinryhmässä sekä Edvin Laineen koulun oppilaista kasatussa ELYSMO -soitinryhmässä.

– Kävimme kerran muskarissa esittelemässä soittimia. Lapsia kiinnostivat enemmän soittimet kuin leikkiminen.

Linda on soittanut klarinettia nyt 1,5 vuotta. Soittaminen onnistuu hyvin, koska klarinetti on b-vireinen soitin. Kappaleet eivät ole olleet haastavuudeltaan vielä vaikeita. Linda haluaisi opiskella tulevaisuudessa musiikkiluokan opettajaksi. Klarinetti ei siis välttämättä jää pelkäksi harrastukseksi.

– Jos minusta tulee opettaja, voisin soittaa sekä pianoa että klarinettia.

KAINALOJUTTU:

Kappaleet syntyivät ajomatalla

Lasten konsertin kappaleet ovat huilunsoiton opettajan Laura Bergman-Vatasen säveltämiä, sanoittamia ja sovittamia. Vaikka kappaleita ei sävelletty konserttia varten, soittajat ovat suhtautuneet esitettäviin kappaleisiin positiivisesti.

– Ne sisältävät tarinoita eläimistä, joten soittamiseen on helppo eläytyä.

Bergman-Vatanen ajaa noin kerran viikossa Jyväskylään kouluttautumaan, ja automatkojen pelastukseksi hän alkoi runoilla auton ratissa.

– Luovuus vaatii ajan ja paikan, ja minulle se paikka oli auto.

Laulut syntyvät sanojen kautta: Varhaisiän musiikkikasvatusta Jyväskylän ammatti- korkeakoulussa opiskeleva Laura Bergman-Vatanen sai läksyksi runon kirjoittamisen. Automatalla syntyikin kappale Apina autoilee. Kaava laulun syntymiseen on sama.

– Kappale lähtee usein liikkeelle yhdestä sanasta tai lauseesta, jonka ympärille kokonaisuus muodostuu. Sitten syntyy rytmi ja alan rallatella kappaletta.

Bergman-Vatanen on huomannut, että tarvetta aivan uusille lastenlauluille on. Myös lapsista tuntuu mukavalta laulaa opettajan omaa laulua, koska se tuntuu omalta ja juuri heille sävelletyltä.

– Myös lasten runoja tarvitaan lisää. Unelmanani on, että tekisin **Johanna Kallion** kanssa lasten runokirjan, musiikkipedagogi haaveilee.

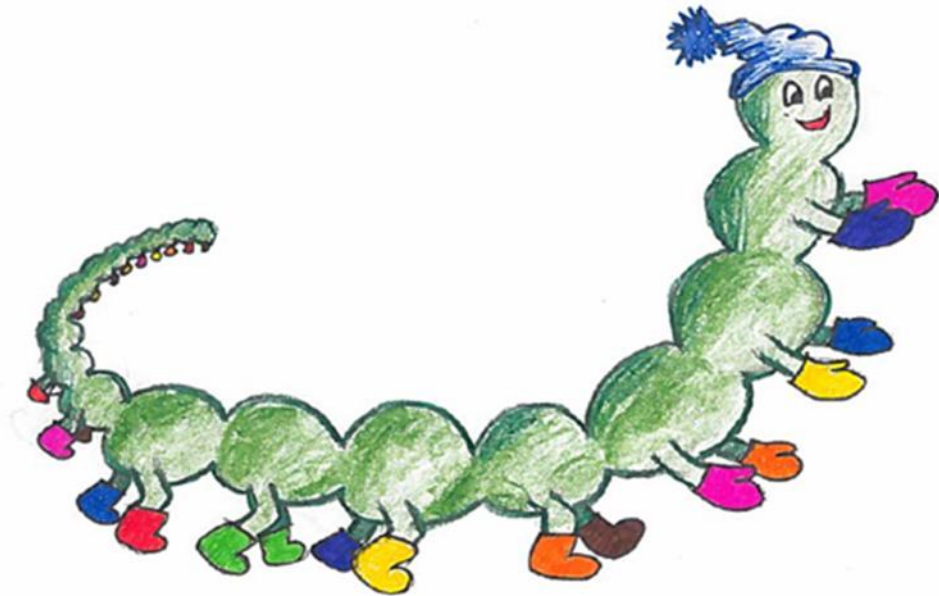

Liite 5. Eläinten vuosi -nuottivihko

Laura Bergman-Vatanen

ELÄINTEN VUOSI

Laulusarja muskarilaisille ja soittoryhmille

Sisälllys

Tuhatjalkainen	huilut ja klarinetti
Hiiri Herkkä Hiironen	kanteleet
Mäenlaskua	kitarat
Arvoitus	vasket
Rouva kanan jumppa	piano nelikäteisesti
Susihukka	sellot
Konsertissa	viulut

Muskarilaisten osuudet

Tuhatjalkainen: Laululeikki sanojen mukaisesti (esim. tömistys, taputus jne). Leikin voi keksiä lasten kanssa yhdessä. Välisoitolla voidaan mennä jonossa tuhatjalkaisena.

Hiiri Herkkä Hiironen: Laulu & säestys triangeleilla, alkuosa puolinuotein, loppu neljäsosilla.

Mäenlaskua: Laululeikki. Voidaan leikkiä rytmirinkulalla tai pyöriä piirissä. B-osassa tehdään hurja lasku keskelle, sitten hidas keinuttelu, lopuksi pyllähdys.

Arvoitus: Laulu & tanssi huiveilla. Huivi on nyrkissä, lapsi kyyryssä, kasvetaan ja aetaan kukaksi, tanssitaan huivia heilutellen.

Rouva kanan jumppa: Laulu & parileikki. A-osassa perinteistä taputusleikkiä parin kanssa vastakkain (taputus - oikea käsi parin kanssa yhteen – taputus - vasen käsi jne). B-osa leikitään sanojen mukaisesti. Laulu päättyy siihen, että tiput nukkuvat, voidaan herätä vaikka kukon kiekaisuun ja kumartaa.

Susihukka: Laulu & sävelpalat ja ksylofoni.

Konsertissa: Laululeikki. Hop hop hyppy = hypätään, heinänkorsi heilahtaa = keinutaan. B-osassa kehorytmit, esim. taputus.

Harjoittelun helpottamiseksi kaikki stemmat ovat erikseen ja laulunuootteihin on lisätty sointumerkit. Laulussa Arvoitus opettaja voi tukea soittajia pianolla tai djemberrummulla rytmittäen. Muskarilaisten leikit ja laulut voi keksiä ja soveltaa vapaasti mielen mukaan. Yllä olevat ovat esimerkkejä ja ehdotuksia.

Tuhatjalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

Laulu

Piccolo

Huilu 1

Huilu 2

Huilu 3

Klarinetti

4

Tip-sin tap-sin to-me-ras-ti tu-hat tos-su-a tö-mis-tää.

2
7

1. 2.

Tip-sin tap-sin to-me-ras-ti tu-hat tas-su-a ta-put-taa. tu-hat tas-su-a ta-put-taa.

10

Tal - vi tal - vi tu-lee taas, tuu-len tei - tä tup-sah-taa. Ta - li - tint - ti top-pa-hou-sut,

13

tal-vi-ta-kin tar-vit-see. "Ti-ti-tyy, ti-ti-tyy" tut-ta-val-leen ti-ri-see: "Tar-ke-net-ko to-ve-ri?"

(tr) tr tr tr

The musical score for measures 13-16 consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a single treble clef and contains the lyrics: "tal-vi-ta-kin tar-vit-see. 'Ti-ti-tyy, ti-ti-tyy' tut-ta-val-leen ti-ri-see: 'Tar-ke-net-ko to-ve-ri?'". The piano accompaniment is in a grand staff (treble and bass clefs) and features trills in the right hand and a steady eighth-note accompaniment in the left hand. The trills are marked with '(tr)' and 'tr' above the notes.

17

tie-dus-te-lee ti-pu-nen "Tar-ke-nen, tar-ke-nen" tuu-mii tu-hat-jal-kai-nen.

The musical score for measures 17-20 consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a single treble clef and contains the lyrics: "tie-dus-te-lee ti-pu-nen 'Tar-ke-nen, tar-ke-nen' tuu-mii tu-hat-jal-kai-nen.". The piano accompaniment is in a grand staff (treble and bass clefs) and features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and a melodic line in the right hand. The score ends with a double bar line.

Laulu

Tuhatjalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato $\frac{4}{4}$

Tip-sin tap-sin to-me-ras-ti tu-hat tos-su-a tö-mis-tää.

7 1. G C 2. G C
Tip-sin tap-sin to-me-ras-ti tu-hat tas-su-a ta-put-taa. tu-hat tas-su-a ta-put-taa.

10 F C
Tal - vi tal - vi tu-lee taas, tuu-len tei - tä tup-sah-taa. Ta - li - tint - ti top-pa-hou-sut,

13 F
tal-vi-ta-kin tar-vit-see. "Ti-ti-tyy, ti-ti-tyy" tut-ta-val-leen ti-ri-see: "Tär-ke-net-ko to-ve-ri?"

17 C G C G C
tie-dus-te-lee ti - pu-nen "Tär - ke-nen, tar - ke-nen" tuu-mii tu - hat - jal - kai-nen.

Piccolo

Tuhatjalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

4 3 1. 2.

12 *tr* *tr* *tr* *tr*

16 (*tr*)

Huilu 1

Tuhatjalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato **4**

7

10

14

Huilu 2

Tuhattajalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

5

9

15

1.

2.

tr

tr

tr

tr

Huilu 3

Tuhattajalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

5

9

14

Klarinetti

Tuhatjalkainen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

5

1. 2.

10 6

Hiiri Herkkä Hiironen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

Laulu

Kantele

Kantele 2

Kantele 3 (basso)

Hii - ri herk - kä hii - ro-nen he-rää uu - teen

huo - me-noon. Hen-gi-tys on huu-rus-sa, kuo-non-pää-kin kuu-ras sa.

Ui-jui jui kun pa-lel-taa, ik-ku-nas-ta kur-kis-taa, häm-mäs-tys on mel-koi-nen,

4 Dm Gm Dm

7 A B \flat F Gm

2

10 C A rit. D **Allegro**

maa - il - ma on val - koi - nen!

1. Lai - te-taan - pa läm - mi - ket - tä,
2. Sit - ten jal-kaan vil - la - su - kat,

12 G D

puu - ro - a ja tee - vet - tä se-kaan hie - man hu - na - jaa,___
läm - pe-nee jo var - paat so - mat. Nyt on hy - vä ol - la sen,___

14 1. A 2. A D

ka - ne - li - a mais-tu - vaa. hii - ri herk - kä hii - ro - sen.

Hiiri Herkkä Hiironen

Laulu

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

Dm Gm Dm

Hii - ri herk - kä hii - ro-nen he-rää uu-teen huo - me-teen.

5 Gm Dm

Hen - gi - tys on huu - rus - sa, kuo - non - pää - kin kuu - ras - sa.

7 A Bb

Ui - jui - jui kun pa - lel - taa, ik - ku - nas - ta *rit.* kur - kis - taa,

9 F Gm C A

häm - mäs - tys on mel - koi - nen, maa - il - ma on val - koi - nen!

Allegro

11 D G

1. Lai - te-taan - pa läm - mi - ket - tä, puu - ro - a ja tee - vet - tä
2. Sit - ten jal - kaan vil - la - su - kat, läm - pe-nee jo var - paat so - mat.

13 D 1. A 2. A D

se-kaan hie-man hu-na jaa, ka-ne - li - a maisu vaa. hii-ri herk-kä hii-ro-sen.
Nyt on hy - vä ol-la sen,

Kantele

Hiiri Herkkä Hiironen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

4

7

9 **rit. .**

Allegro

11 D G D 1. A 2. A D

Kantele 2

Hiiri Herkkä Hiironen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

5

9 **rit..** **Allegro** D

12 G D 1. A 2. A D

Kantele 3 (basso) Hiiri Herkkä Hiironen

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

Mäenlaskua

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

D A D

Laulu
Kis - sa ja hii - ri ne mä-en-las-kuun läh-ti-vät. Kau - han ja liu - ku-rin

Kitara 1

Kitara 2

Allegro

7 A D G A D

hän-nis-sän-sä ve - ti - vät. Kis-sa las-kee vauh-dil - la lu - mi-penk-kaa

G A D

Moderato

12 G Em D A D

päin. Hii - ri puu - ro - kau-hal - la, jar - rut toi - mii näin.

G

(x=isku kielille)

gliss.

Laulu

Mäenlaskua

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

D A D

Kis - sa ja hii - ri ne mä - en - las - kuun läh - ti - vät.

5 A D

Kau - han ja liu - ku - rin hän - nis - sän - sä ve - ti - vät.

Allegro

9 G A D

Kis - sa las - kee vauh - dil - la lu - mi - penk - kaa

Moderato

12 G Em D A D

päin. Hii - ri puu - ro - kau - hal - la, jar - rut toi - mii näin.

Kitara 1

Mäenlaskua

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

Moderato

Mäenlaskua

Kitara 2

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

9 **Allegro** **Moderato** (x=isku kielille)

Arvoitus

Laura Bergman-Vatanen

Dm Am Dm Am Dm Am Dm Am

Laulu

Mi-kä se maas - ta kur - kis - taa, pie - nes-tä pon-nis - taa?

Trumpetti

Baritoni 1

Baritoni 2

5 B \flat C A

Tuu - lel - le ku-mar-taa, sa-teel - le nii - aa, va - loon kur - kot - taa. Ja

9 G m F C C \sharp D m C D m

e - rää - nä kau - nii-na päi - vä-nä se on täyn - nä vä - ri - ä.

2

13 Gm F C B \flat C Dm

Ei ja - lo - ki - vi - en lois - tol - lek - kaan sen heh - ku hä - vi - ä.

17 Dm Am Dm Am Dm Am Dm

Me - hi - läi - sil - le e - vää - nä, sul - le sil - män - i - lo - na.

21 Dm Am Dm Am Dm Am Dm

Laulu

Arvoitus

Laura Bergman-Vatanen

Dm Am Dm Am Dm Am Dm Am

Mi-kä se maas - ta kur - kis - taa, pie - nes-tä pon - nis - taa?

5 B \flat C A

Tuu - lel - le ku-mar-taa, sa-teel - le nii - aa, va - loon kur - kot - taa. Ja

9 Gm F C C \sharp Dm C Dm

e - rää - nä kau - nii-na päi - vä - nä se on täyn - nä vä - ri - ä.

13 Gm F C B \flat C Dm Dm Am

Ei ja-lo-ki-vi-en lois-tol-lek-kaan sen heh-ku hä-vi - ä. Me-hi - läi - sil-le

18 Dm Am Dm Am Dm Dm Am Dm Am Dm Am Dm

e-vää-nä, sul-le sil-män-i-lo-na.

Arvoitus

Trumpetti

Laura Bergman-Vatanen

4

8

13

5

21

Baritoni 1

Arvoitus

Laura Bergman-Vatanen

Baritoni 2

Arvoitus

Laura Bergman-Vatanen

7

13

19

Rouva kanan jumppa

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

G Em C D⁷ G Em

laulu

1. Rou - va ka-nan ka-na-las-sa sa-ta ka-nan-poi-kaa kep-po-si-a kek-si-mäs-sä,
 2. Rou - va..
 3. Rou - va..

piano 1

Allegro

piano 2

7 C D⁷ C D D⁷ **Fine**

te-ke-mis tä oi - vaa. Rou-va ka-na ko-men-taa, nyt-pä kaik-ki jum-pa-taan!
 tans-si-taan!
 jum-pa-taan!

Fine

2 13 D G D G C G

Kot-kot-kot-kot - kot-kot-koo, hei-tä koi vet kat toon. Kot-kot-kot-kot - kot-kot-koo,
 Kot-kot-kot-kot - kot-kot-koo, rä-pyt-te - le len toon. Kot - kot-kot-kot - kot-kot-koo,

19 Am D C D

sii-vet koh-ti mat - too. Sit - ten viel-lä a-sen-toon, pyrs-tö hei-luu yy kaa-koo!
 ki-pit - te - le kun-toon. Sit - ten..

Rouva kanan jumppa

laulu

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

G Em C D⁷

1. Rou - va ka - nan ka - na - las - sa sa - ta ka - nan - poi - kaa
 2. Rou - va..
 3. Rou - va..

5 G Em C D⁷

kep - po - si - a kek - si - mäs - sä, te - ke - mis - tä oi - vaa.

9 C D D⁷ **Fine**

Rou - va ka - na ko - men - taa, nyt - pä kaik - ki jum - pa - taan!
 tans - si - taan!
 jum - pa - taan!

13 D G D G

Kot - kot - kot - kot - kot - kot - koo, hei - tä koi - vet kat - toon.
 Kot - kot - kot - kot - kot - kot - koo, rä - pyt - te - le len - toon.

17 C G Am D

Kot - kot - kot - kot - kot - kot - koo, sii - vet koh - ti mat - too.
 Kot - kot - kot - kot - kot - kot - koo, ki - pit - te - le kun - toon.

21 C D

Sit - ten viel - lä a - sen - toon, pyrs - tö hei - luu yy - kaa - koo!
 Sit - ten..

piano 1

Rouva kanan jumppa

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

7 **Fine**

13 4 4

21

piano 2

Rouva kanan jumppa

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

The first system of music consists of two staves in bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The upper staff contains a sequence of eighth notes with rests, while the lower staff contains a sequence of quarter notes.

9

Fine

The second system begins at measure 9. It features a repeat sign followed by a double bar line. Above and below the double bar line is a bracket with the number '4', indicating a four-measure repeat. The notation includes chords and melodic lines in both staves.

19

The third system begins at measure 19. It continues the musical notation from the previous system, ending with a double bar line and repeat dots. The notation includes chords and melodic lines in both staves.

Susihukka

Laura Bergman-Vatanen

Moderato Gm

Laulu

Ksylofoni

Sello 1

Sello 2

Su-si-huk-ka ul-vo
Su-si-huk-ka ul-vo

6 Cm 1. Gm D

uu - uu, on-ko sil-lä kui - va suu? Nes-te-huk-ka, mi-käs muu.
uu - uu, on-pa sil-lä kui - va suu. Nes-te-huk-ka, mi-käs muu.

1.

2
11

2. D Gm Gm C

Kui-ka ja-no nyt sam-muu? Voi su-si ruk-kaa, se juo-ma pai-kan huk-kaa
Kuin-ka ja-no nyt sam-muu? Voi su-si ruk-kaa, vet-tä me-ni suk-kaan kun

15 Gm D D Gm

met-sän sa-la-tas - kuun. Kuin-ka ja -no nyt sam - muu?
läh-teel-lä liu - kas - tuu, kyl - lä ja -no nyt sam - muu!

Susihukka

Laulu

Laura Bergman-Vatanen

Moderato
4

Gm Cm

Su-si-huk-ka ul-voo uu - uu, on-ko sil-lä kui - va suu?
Su-si-huk-ka ul-voo uu - uu, on-pa sil-lä kui - va suu.

9 1. Gm D 2. D Gm Gm

Nes-te-huk-ka, mi-käs muu. Kui - ka ja-no nyt sam muu? Voi su-si ruk-kaa, se
Nes-te-huk-ka, mi-käs muu. Kuin-ka ja-no nyt sam muu? Voi su-si ruk-kaa, _

14 C Gm

juo - ma pai - kan huk - kaa met - sän sa - la - tas -
vet - tä me - ni suk - kaan kun läh - teel - lä liu - kas -

16 D D Gm

kuun. Kuin - ka ja - no nyt sam - muu?
tuu, kyl - lä ja - no nyt sam - muu!

Ksylofoni

Susihukka

Laura Bergman-Vatanen

Moderato
4

1.

10 2.

14

The musical score is written for xylophone in 4/4 time, Moderato tempo, and B-flat major. It consists of three staves of music. The first staff begins with a repeat sign and a first ending bracket. The second staff starts at measure 10 with a second ending bracket. The third staff starts at measure 14 and concludes with a double bar line.

Sello 1

Susihukka

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

8

13

Sello 2

Susihukka

Laura Bergman-Vatanen

Moderato

Konsertissa

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

Laulu

Allegro

Viulu 1

Viulu 2

Viulu 3

5 D A D G A

Hop hop hyp - py, hop hop hyp - py, hei - nän - kor - si hei - lah - taa.

Opt 8va

9 D A G G# A

Hop hop hyp - py, hop hop hyp - py, mi - kä - hän siel - lä vi - lah - taa?

2 **Presto**
13 D⁷

Met - sän vä - ki o - dot - taa e - siin - ty - jää tai - ta - vaa

Presto

15

viu - lu - an - sa soit - ta - maan, kuo - ro saa - puu lau - la - maan.

17

Met - sän vä - ki o - dot - taa e - siin - ty - jää tai - ta - vaa

19 3

viu - lu - an - sa soit - ta - maan, kuo - ro saa - puu lau - la - maan!

2. Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
viulunkieli vingahtaa.
Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
kukahen esiin pongahtaa?

Hoppu heinäsiirkalla,
konserttiin on matkalla.
Viulunsa jo virittää,
nytpä alkaa riemu tää!

3. Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
taituria kuunnellaan.
Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
iloitaan ja tanssitaan.

Heinäsiirkka innoissaan
soittaa aina lisää vaan.
Lopuksi kun kumartaa,
kaikki hurraa, taputtaa!

Laulu

Konsertissa

Laura Bergman-Vatanen

Allegro 4

D A D

Hop hop hyp - py, hop hop hyp - py, hei - nän - kor - si

8 G A D A G G# A

hei-lah-taa. Hop hop hyp-py, hop hop hyp-py, mi-kä-hän siel-lä vi-lah - taa?

13 D⁷ **Presto**

Met-sän vä - ki o-dot-taa e-siin-ty-jää tai-ta-vaa viu-lu-an-sa soit-ta-maan,

16

kuo-ro saa-puu lau-la-maan. Met-sän vä - ki o-dot-taa e-siin-ty-jää tai-ta-vaa

19 A (◡) D

viu - lu - an - sa soit - ta - maan, kuo - ro saa - puu lau - la - maan!

2. Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
viulunkieli vingahtaa.
Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
kukahen esiin pongahtaa?

Hoppu heinäsiirkalla,
konserttiin on matkalla.
Viulunsa jo virittää,
nytpä alkaa riemu tää!

3. Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
taituria kuunnellaan.
Hop hop hyppy, hop hop hyppy,
iloitaan ja tanssitaan.

Heinäsiirkka innoissaan
soittaa aina lisää vaan.
Lopuksi kun kumartaa,
kaikki hurraa, taputtaa!

Konsertissa

Viulu 1

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

5 *Opt 8va*

11 **Presto**

16

19

Konsertissa

Viulu 2

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

5

11

Presto

16

19

Viulu 3

Konsertissa

Laura Bergman-Vatanen

Allegro

5

Presto

11

16